

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ

Azərbaycan Respublikasının
Elm və Təhsil Nazirliyinin

3-29/3-2-548 F/2025/11 nömrəli 08.09.2025-ci il
tarixli əmri ilə təsdiq edilmişdir.

MAGİSTRATURA SƏVİYYƏSİNİN İXTİSAS ÜZRƏ

TƏHSİL PROQRAMI

İxtisaslaşmanın şifri və adı: 7002006 - Filologiya

BAKİ – 2025

1. Ümumi müddəalar

- 1.1. Magistratura səviyyəsinin **7002006 - Filologiya** ixtisası üzrə təhsil proqramı (bundan sonra – təhsil proqramı) “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də “Ali təhsilin magistratura səviyyəsi üzrə ixtisasların Təsnifatı”na, qabaqcıl beynəlxalq təcrübə və əmək bazarının tələblərinə uyğun olaraq hazırlanmışdır.
- 1.2. Təhsil proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:
 - ixtisas üzrə məzunun səriştələrini, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə tədris və təlim metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktur və kadr potensialına olan tələbləri, təhsilalanın təcrübə keçmə, işə düzəlmə və təhsilini davam etdirmə imkanlarını müəyyənləşdirmək;
 - təhsilalanları və işəgötürənləri məzunların əldə etdiyi bilik, bacarıq və təlim nəticələri ilə tanış etmək;
 - təhsil proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı prosesə cəlb olunan tərəfdaşları məlumatlandırmaq.
- 1.3. Təhsil proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq, Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və həmin ixtisas üzrə magistr hazırlığını həyata keçirən bütün ali təhsil müəssisələri üçün məcburidir.
- 1.4. Təhsilalanın 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadankənar ümumi yükünün həcmi 45 akademik saatdır (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla). Bu zaman auditoriya saatlarının həcmi 12-16 akademik saat təşkil edir. Peşəkar məqsədlər üçün dərinlən öyrənilən ixtisaslaşmalar üzrə həftəlik dərslərin yükünün həcmi dəyişdirilə bilər.
- 1.5. Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən ixtisasın həmin müəssisədə kadr hazırlığı aparılan hər bir ixtisaslaşması üzrə ayrıca təhsil proqramı hazırlanmalıdır. Hər bir ixtisaslaşma üzrə təhsil proqramı müvafiq ixtisasın təhsil proqramındakı bölmələrlə yanaşı, həmin ixtisaslaşma üzrə tədris və təlim metodları, təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üsulları, təcrübələrin təşkili və qiymətləndirilməsi və s. bölmələri də əks etdirməlidir.

2. Məzunun səriştələri 2.1. Təhsil

proqramının sonunda məzun aşağıdakı ümumi səriştələrə yiyələnəlidir:

- peşəkar fəaliyyəti çərçivəsində gözlənilməz və mürəkkəb məsələləri müstəqil şəkildə həll edə bilmək;
- müvafiq fəaliyyət və metodları təklif etmək, planlaşdırmaq, onların cari və perspektiv nəticələrini təhlil etmək;
- fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemlərin səbəblərini araşdırmaq, konkret vaxt çərçivəsində və məhdud informasiya şəraitində onları həll edə bilmək;
- fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemlərin həlli zamanı müvafiq texnologiya və metodları seçmək və onlardan istifadə etmək, həmçinin gözlənilən nəticələri müəyyənləşdirmək, dəyərləndirmək və qiymətləndirmək;
- fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemlərin həlli zamanı öz fəaliyyətini tənqidi şəkildə dəyərləndirmək;
- fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemləri Azərbaycan dilində və bir xarici dildə şifahi və yazılı olaraq təqdim etmək, əsaslandırmaq, həmçinin mütəxəssis və qeyri-mütəxəssislərlə birgə müvafiq müzakirələrdə iştirak etmək;
- müxtəlif üsullarla öz bilik və səriştələrini başqalarına ötürmə bilmək;

- o istenilən şəraitdə etik davranış qaydalarına uyğun şəkildə fəaliyyət göstərmək, şəxsi davranışlarının etik aspekt və imkanlarını, məhdudiyyətlərini və sosial rolunu anlamaq;
 - o davamlı öyrənmə və peşəkar inkişafı ilə bağlı özünün və digərlərinin ehtiyaclarını qiymətləndirmək, həmçinin müstəqil öyrənmə üçün zəruri olan səmərəli metodlardan istifadə edə bilmək.
- 2.2. Təhsil proqramının sonunda **7002006- Filologiya ixtisasının ixtisaslaşmaları** üzrə məzun aşağıdakı peşə səriştələrinə yiyələnməlidir:

“Azərbaycan dili” ixtisaslaşmasının peşə səriştələri:

- Azərbaycan dilinin fonetika, leksikologiya, morfolojiya, sintaksis və üslubiyyat sahələrini müasir elmi-nəzəri yanaşmalar əsasında təhlil etmək, bu sahələrarası qarşılıqlı əlaqələri müəyyənləşdirmək və dil sisteminin struktur bütövlüyünü elmi kontekstdə qiymətləndirmək;
- Müasir dilçilik nəzəriyyələri və metodoloji yanaşmalardan istifadə etməklə Azərbaycan dili faktlarının tədqiqini aparmaq, fərqli linqvistik paradigmalara əsaslanan çoxşaxəli və sistemli təhlillər həyata keçirmək;
- Azərbaycan dilinin tarixi inkişaf mərhələlərini, bu mərhələlərdə baş vermiş fonetik, leksik-semantik və qrammatik dəyişiklikləri müqayisəli və tarixi-linqvistik kontekstdə təhlil etmək, bu dəyişikliklərin səbəblərini araşdırmaq və dilin ümumtürk dilləri sistemindəki mövqeyini elmi əsaslarla müəyyənləşdirmək;
- Azərbaycan dili ilə bağlı dövlət dil siyasətinin əsaslarını, ədəbi dil normalarını və normativ dilçilik prinsiplərini mənimsəyərək bu bilikləri dilin tədrisi, tətbiqi və ictimai istifadəsində praktiki səviyyədə tətbiq etmək;
- Azərbaycan dili ilə bağlı nəzəri və tətbiqi problemlər üzrə müstəqil elmi-tədqiqat işi aparmaq, nəticələri akademik etika və istinad normalarına uyğun şəkildə elmi məqalə, dissertasiya və təqdimat formatında ifadə etmək;
- Azərbaycan dilinin tarixi inkişafını, fonetik, leksik və qrammatik strukturların zaman-məkan çərçivəsindəki dəyişmə dinamikasını elmi əsaslarla şərh etmək;
- Müstəqillik dövründə Azərbaycan dilində baş vermiş funksional-üslubi dəyişiklikləri şərh etmək və onları kommunikativ kontekstdə tətbiq etmək;
- Azərbaycan dilinin normativ bazasını dərinlən mənimsəyərək ədəbi dil normalarının qorunması və tətbiqində fəal iştirak etmək.

“Azərbaycan ədəbiyyatı” ixtisaslaşmasının peşə səriştələri:

- Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafını, mərhələlilik prinsipini və onun daxili struktur dinamikasını elmi-fəlsəfi kontekstdə şərh etmək;
- Azərbaycan ədəbiyyatında janrların (poeziya, nəsr, dramaturgiya) poetik strukturlarını, tematoloji və ideoloji istiqamətlərini müqayisəli-tarixi metodla, həmçinin sistemli şəkildə təhlil etmək;
- Azərbaycan ədəbiyyatının müxtəlif dövrlərinə aid ədəbi nümunələri filoloji diskursda təhlil etmək;
- Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafı ilə bağlı estetik konsepsiyaları, tarixi-mədəni kodları və janr transformasiyalarını dəyərləndirmək;
- Dövrləşdirmə prinsipləri əsasında Azərbaycan ədəbiyyatının konseptual inkişaf mərhələlərini ümumiləşdirmək;

- Azərbaycan ədəbiyyatının klassik və müasir dövrləri arasında ədəbi varislik, diskursiv keçidlər və estetik kodların transformasiyası ilə bağlı müstəqil elmi yanaşmalardan çıxış etmək;
- Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatının tarixi inkişafını səciyyələndirmək;
- Azərbaycan və dünya ədəbiyyatı arasında transkultural qarşılıqlı əlaqə kontekstində ədəbi təsirləri, ideya sirkulyasiyasını və motiv paralellərini aşkara çıxarmaq;
- Azərbaycan təsəvvüf ədəbiyyatının simvolik dili, metafizik strukturu və ideoloji semantikasi kontekstində təhlil aparmaq;
- Azərbaycan ədəbiyyatının müxtəlif dövrlərində ortaya çıxmış məktəb, məclis, cərəyan, dərnək və ədəbi qrupları struktur-funksional yanaşma əsasında fərqləndirmək;

- Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələrində intertekstual əlaqələr, mədəni kodlar və simvolik sistemlərin aşkarlanması və semantik şərh istiqamətində araşdırma aparmaq;
- Azərbaycan ədəbiyyatı ilə bağlı tədqiqatlarda epistemoloji əsaslandırılmış metodoloji yanaşmalardan – kulturoloji analiz, semantik-lingvistik interpretasiya və hermenevtik metoddan istifadə etmək;
 - Azərbaycanda ədəbi prosesin ideoloji, sosial və siyasi kontekstlərlə qarşılıqlı əlaqəsini, ədəbiyyatın ictimai funksiya daşıyıcısı kimi rolunu şərh etmək;
 - Azərbaycan ədəbiyyatının dünya ədəbiyyatı kontekstində mövqeyini müəyyənləşdirmək;
 - Azərbaycan ədəbiyyatını dövlətçilik ideologiyası, milli identiklik, postkolonial diskurs, gender məsələləri və digər müasir humanitar yanaşmalar fonunda şərh etmək və analitik nəticələr çıxarmaq.

“Dilşünaslıq (dillər və sahələr üzrə)” ixtisaslaşmasının peşə səriştələri:

- Müasir dilçilik nəzəriyyələrini və interdisiplinar yanaşmaları (koqnitiv, sosiolingvistik, psixolingvistik, neyrolingvistik və s.) tətbiq etməklə müstəqil elmi-tədqiqat fəaliyyətini həyata keçirmək;
- Dilin fonetik sisteminin universal və spesifik strukturlarını struktur və funksional aspektlərdən təhlil etmək, fonetik prosesləri fənlərarası kontekstdə şərh etmək;
- Dilin leksik sistemi və semantik quruluşunun əsas xüsusiyyətlərini təhlil etmək, leksikoqrafik təcrübələri və konseptual lüğət tərtibi prinsiplərini mənimsəmək;
- Müxtəlif dillərin qrammatik strukturlarını müqayisəli şəkildə təhlil etmək, sintaktik və morfoloji modellərin inkişaf dinamikasını dəyərləndirmək;
- Dilin koqnitiv, sosial və mədəni funksiyalarını qarşılıqlı əlaqədə şərh etmək, dil və düşüncə münasibətini dərin elmi refleksiya ilə analiz etmək;
- Fonologiya, morfolojiya, sintaksis və semantika sahələrində aparılmış tədqiqatları təhlil etmək, bu istiqamətlərdə yeni elmi yanaşmalar təklif edə bilmək;
- Dilin tarixi inkişaf mərhələlərini və etnolingvistik identifikasiya proseslərini tədqiq etmək, ölkə və regionlar üzrə dilin transformasiya xüsusiyyətlərini ortaya çıxarmaq;
- Müxtəlif funksional üslubların (elmi, bədii, publisistik və s.) stilistik və kommunikativ xüsusiyyətlərini analiz etmək, üslubi seçimlərin semantik nəticələrini izah etmək;
- Dillərin tipoloji təsnifatı, genetik əlaqələri və universal parametrləri üzrə müasir yanaşmaları təhlil və tətbiq etmək;
- Müasir lingvistikada aparıcı olan paradigmalardan dəyişməsi, nəzəri cərəyanlar və məktəblər arasındakı metodoloji fərqləri analiz etmək;
- Sosiolingvistik, dialektoloji və etnolingvistik tədqiqatlarda sahə materialı toplamaq, sistemləşdirmək və təhlil etmək;
- Dil və şəxsiyyət, dil və cəmiyyət, dil və mədəniyyət münasibətlərini humanitar biliklərin inteqrasiyası fonunda şərh etmək;
- Dil strukturunda koqnitiv proseslərin (metaforik modelləşdirmə, konseptual sxemlər, idrak çərçivələri və s.) iştirakını identifikasiya və şərh etmək;
- Fərqli dillərin fonetik və morfoloji transformasiya proseslərini sinxron və diaxron müstəvidə müqayisə etmək;
- Müasir dövrün aktual dil problemlərini (dil siyasəti, dil planlaşdırması, terminologiya və s.) elmi əsaslarla analiz etmək və tətbiqi yönü yanaşmalar təklif etmək;
- Elmi-nəzəri diskursda multidissiplinar yanaşma ilə (dilçilik + psixologiya + fəlsəfə + süni intellekt və s.) kompleks təhlillər aparmaq;

- Dil təzahürlərinin semiotik və kommunikativ aspektlərini dərk etmək, təbii və süni dillərin struktural və funksional fərqlərini müəyyənləşdirmək.

“Ədəbiyyat nəzəriyyəsi (ədəbi təhlil və tənqid)” ixtisaslaşmasının peşə səriştələri:

- Ədəbiyyatın nəzəri-estetik dərkini müxtəlif elmi paradıqmalar və metodoloji modellər çərçivəsində mümkünlüyünü anlamaq və bu modellərin tətbiq imkanlarını əsaslandırmaq;
- Ədəbiyyat nəzəriyyəsinin əsas metodoloji istiqamətlərini (formalizm, strukturalizm, poststrukturalizm, fenomenologiya, hermenevtika və s.) təsnif etmək, sistemləşdirmək və ədəbi təhlil prosesində məqsədyönlü şəkildə istifadə etmək;
- Ədəbiyyat nəzəriyyəsinin elmi qənaət və prinsiplərini konkret ədəbi mətnlərin praktik təhlilində tətbiq etmək və bu tətbiqi əsaslandırmaq;
- Bədii təfəkkürün özünüifadə mexanizmini – onun məzmun, forma və funksional komponentlərini doğru anlamaq, şərh etmək və elmi dildə adlandırmaq;
- Bədii təfəkkürün ifadə vasitələri və formalarını (janr, üslub, poetik sistem və s.) nəzəri prinsiplər əsasında təsnif və təhlil etmək;
- Ədəbi mətnin çoxsəviyyəli təhlilinə yiyələnmək – bədii təfəkkürü struktur-semantik, formallinqvistik, fəlsəfi-psixoloji və sosial-mədəni baxımdan dəyərləndirə bilmək;
- Ədəbi yaradıcılıqda müəllif-əsr-oxucu münasibətlərini ritorik və hermenevtik müstəvidə təhlil etmək, bədii ünsiyyət prosesini nəzəri əsaslarla şərh etmək;
- Ədəbiyyat tarixinin diaxron və sinxron paradıqmalarını müəyyən etmək, ənənə və müasirliyin bədii mətndəki təzahürlərini ölçə bilmək və interpretasiya etmək;
- Müasir ədəbi tənqid və təhlil metodlarını elmi-nəzəri şəkildə mənimsəmək, bu metodları konkret bədii nümunələr üzərində tətbiq etmək və nəticələrini elmi diskursda əsaslandırmaq;
- Ədəbi mətnlərin intertekstual analizini aparmaq, mətnlərarası əlaqələri aşkar etmək və bu əlaqələrin ideya-estetik funksiyasını izah etmək;
- Ədəbi janrların genezisini və transformasiyasını izləmək, janrların tarixi inkişaf dinamikasını müasir ədəbi diskurslarla əlaqələndirmək;
- Ədəbi tənqidin tarixini və nəzəri inkişaf mərhələlərini sistemli şəkildə mənimsəmək, müasir tənqidi yanaşmaların (feminizm, postkolonializm, ekotənqid və s.) tətbiq sahələrini müəyyənləşdirmək;
- Ədəbi mətnin üslub və dil qatını təhlil etmək, müəllifin bədii dünyagörüşünü və ifadə strategiyalarını müəyyənləşdirmək;
- Ədəbi tənqid və təhlildə sosial kontekstin rolunu müəyyənləşdirmək, ədəbi mətnləri ideoloji, ictimai-siyasi və mədəni çərçivədə dəyərləndirmək;
- Ədəbi mətnlərin gender aspektindən təhlilini aparmaq, mətnə kişi və qadın identikliyinə ədəbi konstruksiyalarını müəyyənləşdirmək;
- Ədəbiyyatın ictimai funksiyalarını – tərbiyəvi, maarifləndirici, əyləndirici və estetik aspektlərini nəzəri və praktik müstəvidə əsaslandırmaq; • Bədii təfəkkürlə bağlı elmi hipotezlər irəli sürmək, onları analitik metodlarla yoxlamaq və elmi nəticələrə əsaslanan mühakimələr aparmaq;
- Ədəbiyyatın fəlsəfi, psixoloji və mədəniyyətşünaslıqla əlaqəli təhlil modellərini sintez etmək, multidissiplinar yanaşmalar qurmaq;
- Rəqəmsal dünyada ədəbiyyatşünaslığın cari vəziyyətini qiymətləndirmək.

“Ədəbiyyatşünaslıq (ölkələr və sahələr üzrə)” ixtisaslaşmasının peşə səriştələri:

- Qloballaşma və mədəniyyətlərarası kontekstlərdə ölkə və sahələr üzrə ədəbiyyatların yayılma, transformasiya və qəbul proseslərini elmi əsaslarla təhlil etmək, müasir ədəbiyyatşünaslıqda qlobal yanaşmaları tətbiq etmək;
- Ölkə və sahələr üzrə ədəbi nümunələri müasir yanaşmalarla (postmodernizm, postkolonializm, gender tədqiqatları, ekokritika və s.) fərqli ədəbi mətnləri şərh etmək və bu yanaşmaların praktik tətbiqini filoloji analizə inteqrasiya etmək;
- Ədəbi materiallara sosioloji, psixoloji, fəlsəfi və mədəniyyətşünaslıq baxış bucağından yanaşaraq interdisiplinar tədqiqatlar aparmaq, ölkə və sahələr üzrə ədəbi faktları cəmiyyət və fərd münasibətləri kontekstində qiymətləndirmək;
- Müxtəlif üsullarla öz bilik və səriştələrini rəqəmsal humanitar elmlərin metodları ilə ədəbiyyatşünaslığa tətbiq etmək, ölkə və sahələr üzrə nümunələrə tənqidi yanaşmanın rolunu anlamaq;
- Ölkə və sahələr üzrə ədəbi prosesi dəyərləndirmək, müxtəlif əsərlərdə süjet, motiv, dil və üslubi vahidləri dəyərləndirmək;
- Ölkə və sahələr üzrə ədəbiyyatşünaslığın problemlərini araşdırmaq, mətnin təhlil və interpretasiyalarını həll edə bilmək.

“Müqayisəli dilçilik” ixtisaslaşmasının peşə səriştələri:

- Müqayisəli dilçilik üzrə klassik və müasir elmi paradıqmalara əsaslanan bilikləri mənimsəmək, müxtəlif dil modelləri və tipologiyalarına dair nəzəri bilikləri praktik fəaliyyətdə tətbiq etmək;
- Dilçilik, mədəniyyətlərarası kommunikasiyalar və digər humanitar elmlərlə inteqrasiyalı yanaşma sərgiləmək, müxtəlif dillər arasında struktur və funksional fərqləri müqayisə etmək;
- Müqayisəli və tutuşdurmalı tədqiqat metodologiyalarını, eləcə də empirik və nəzəri yanaşmaları peşəkar səviyyədə tətbiq etmək, dil faktlarının təhlili və sintezi prosesində tənqidi düşüncə nümayiş etdirmək;
- Ənənəvi dilçilik yanaşmaları ilə yanaşı, koqnitiv, funksional, praqmatik və antroposentrik yanaşmaları mənimsəmək və bu yanaşmalar əsasında elmi-nəzəri və tətbiqi tədqiqatlar həyata keçirmək;
- Müxtəlif dillərdə şifahi və yazılı ünsiyyətin əsas struktur və funksional xüsusiyyətlərini müqayisə etmək, bu dillərin sosial, mədəni və tarixi kontekstlərdə təhlilini aparmaq;
- Müqayisəli dilçilik sahəsində interdisiplinar yanaşmaları mənimsəmək, sosial dilçilik, psixoloji dilçilik, sosiolinqvistika kimi sahələrlə əlaqəli biliklərə əsaslanaraq kompleks təhlillər aparmaq;
- Dilin universallığı və variasiyası haqqında nəzəri biliklərə əsaslanaraq, fərqli dil ailələrinə mənsub dillərin müqayisəli təhlilini aparmaq və nəticələri elmi əsaslarla sistemləşdirmək;
- Müqayisəli dilçilikdə tətbiq olunan statistik, kvantitativ və keyfiyyət göstəricilərinə əsaslanan metodları mənimsəmək və tədqiqatlarda istifadə etmək;
- Müxtəlif dillərin fonetik, morfoloji, sintaktik və semantik strukturlarını müqayisə etməklə, tədqiq olunan dillər arasında əlaqə, uyğunluq və fərqlilikləri elmi müstəvidə əsaslandırma bilmək;
- Tədqiq etdiyi dillərdə qarşılıqlı təsir və interferensiya hallarını təhlil etmək, dil dəyişməsi və dil əlaqələri ilə bağlı nəzəri bilikləri praktik nümunələrlə əsaslandırma bilmək;
- Multikultural və çoxdilli cəmiyyətlərdə müqayisəli dilçiliyin rolunu dəyərləndirmək, dil siyasəti, dil hüquqları və tədris dili ilə bağlı məsələləri elmi-nəzəri baxımdan şərh etmək və praktik yanaşmalar irəli sürmək.

“Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq” ixtisaslaşmasının peşə səriştələri:

-
- Müxtəlif ədəbi sistemləri və estetik modelləri nəzəri-metodoloji aspektdən müqayisəli şəkildə təhlil etmək, komparativ analiz metodlarından istifadə etməklə mədəniyyətlərarası bədii əlaqələri müəyyənləşdirmək;
- Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq məktəblərinin (fransız, amerikan, rus, alman və s.) əsas nəzəri istiqamətlərini sistemləşdirmək və onların konseptual çərçivəsini tətbiqi kontekstdə şərh etmək;
- Ədəbi komparativistika və ədəbi əlaqələr nəzəriyyələrini mənimsəmək, analitik və deduktiv təhlil metodlarını ədəbi materiallara tətbiq etməklə müstəqil tədqiqat bacarığı formalaşdırmaq;

- Janrlararası və mətnlərarası əlaqələri, həmçinin tipoloji paralelləri müəyyən edərək müxtəlif mədəniyyətlərə və ədəbi kontekstlərə məxsus nümunələri forma, məzmun, mövzu və ideya baxımından müqayisə etmək;
- Mədəniyyətlərarası dialoq, transkulturalizm, hibridlik kimi anlayışları elmi kontekstdə şərh etmək, fərqli mədəniyyətlərə aid ədəbi mətnlərin qarşılıqlı təsirini və semantik qatlarını müəyyənləşdirmək;
- Kolonial və postkolonial diskursları, onların bədii mətnlərdəki metaforik və simvolik ifadə vasitələrini təhlil etmək, ideoloji və psixoloji strukturlaşmaları sərbəst mühakimə etmək;
- Ədəbi mətnlərin struktur (forma və üslub), tematik (mövzu və ideya), semiotik (simvol və arxetip), psixoloji və sosioloji aspektlər üzrə müqayisəli təhlilini həyata keçirmək;
- Müxtəlif bədii metod və ifadə vasitələrindən istifadə etməklə süjet, motiv, obrazlar sistemi və bədii dilin müqayisəli təhlilini aparmaq;
- Elektron mətn korpusları, mətnlərarası analiz proqramları (məsələn, Voyant Tools, AntConc və s.) və rəqəmsal ədəbiyyat platformaları ilə işləyə bilmək;
- Müqayisəli təhlillərin rəqəmsal təqdimatını, elmi nəticələrin vizuallaşdırılmasını və rəqəmsallaşdırılmış layihələrdə iştirakını təmin etmək;
- Ədəbiyyatı tarix, fəlsəfə, antropologiya, psixologiya, sosiologiya və mədəniyyətşünaslıqla əlaqələndirən fənlərarası analitik yanaşmaları mənimsəmək;
- Komparativ təhlillərdə fənlərarası sintezə əsaslanan elmi nəticələr irəli sürərək ədəbiyyatı geniş humanitar kontekstdə şərh edə bilmək;
- Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq üzrə beynəlxalq elmi şəbəkələrə, konfranslara, seminarlara və nəşrlərə inteqrasiya etmək, elmi əməkdaşlıqlar qurmaq, akademik layihələrdə iştirak etmək;
- Multikultural və çoxdilli elmi diskurslarda iştirak edərək ədəbi təhlili qlobal humanitar kontekstə daşıya bilmək.

“Tətbiqi dilçilik” ixtisaslaşmasının peşə sərişteləri:

- Tətbiqi dilçilik sahəsinin konseptual əsaslarını və nəzəri cərəyanlarını sistemli şəkildə mənimsəmək, bu sahədəki fundamental anlayışları (leksikoqrafiya, korpus dilçiliyi, kompüter dilçiliyi, psixolinqvistika, sosiolinqvistika və s.) fərqləndirmək və elmi-tədqiqat prosesində tətbiq etmək;
- Dilin tətbiq sahələrini (tərcümə, terminologiya, dil planlaşdırılması, süni intellekt və dil texnologiyaları və s.) müəyyənləşdirərək, bu sahələrdə mövcud olan əsas metod və nəzəriyyələri müqayisəli şəkildə təhlil etmək, onların praktikada tətbiqi imkanlarını qiymətləndirmək;
- Korpus dilçiliyi və kompüter dəstəkli linqvistik tədqiqatlar üzrə ilkin və orta səviyyəli texniki biliklərə malik olmaq, müxtəlif növ dil korpusları (milli, tematik, annotasiyalı və s.) ilə işləmə bacarığına yiyələnmək, sadə analitik alqoritmlər və proqram təminatları vasitəsilə dil məlumatlarını təhlil etmək;
- Leksikoqrafiya elmi üzrə elmi-nəzəri bazanı mənimsəyərək, lüğətlərin struktur və semantik xüsusiyyətlərini təhlil etmək, terminoloji və ikidilli leksik vahidlərin elmi prinsiplərlə tərtibinə dair metodik biliklərə sahib olmaq;
- Süni intellektin və dil texnologiyalarının müasir tətbiqlərini elmi kontekstdə dəyərləndirərək, dilin avtomatik işlənməsi (NLP), avtomatik tərcümə, səsli tanıma, sintetik nitq və digər sahələrdə

- innovativ yanaşmaları analiz etmək, etik və metodoloji çərçivədə bu texnologiyalardan istifadə etmək;
- Dil və cəmiyyət münasibətlərini araşdıran sosiolinqvistik, pragmatolinqvistik və diskurs təhlili kimi istiqamətlərdə tədqiqat aparmaq, dilin kommunikativ funksiyalarını və sosial kontekstlərdə istifadəsini dəyərləndirmək;
Tətbiqi dilçiliklə bağlı tədqiqatlarda müvafiq metodologiyaları seçmək və kiçik həcmli elmi işlər yazmaq;
- Multidissiplinar yanaşma ilə filologiya, informasiya texnologiyaları, psixologiya və təhsil elmləri arasında əlaqəni quraraq, tətbiqi dilçilik biliklərini geniş kontekstlərdə tətbiq edə bilmək;
- Dilin koqnitiv və neyrolinqvistik aspektlərini təhlil edərək, nitqin yaranması, qavranması və emalı proseslərini elmi cəhətdən əsaslandırmaq, insan beynində dilin təmsil olunması və işlənməsi haqqında nəzəri bilikləri praktik tədqiqatlarla əlaqələndirmək;
- Multimodal kommunikasiya vasitələrinin (vizual, eşidilən və yazılı informasiya sistemləri) struktur və funksiyalarını təhlil etmək, insan-kompüter qarşılıqlı əlaqəsində dilin rolunu və semantikasi transformasiyalarını müəyyənləşdirmək;
- Tətbiqi dilçiliyin hüquqi və inzibati sahələrdə istifadəsini analiz etmək, məhkəmə dilçiliyi (forensik linqvistika), qanunvericilik leksikası və hüquqi mətnlərin tərcüməsini tətbiq etmək;
- Dil resurslarının yaradılması, idarə olunması və optimallaşdırılması istiqamətində layihə hazırlamaq və idarə etmək, o cümlədən terminoloji verilənlər bazası və ontoloji lüğət strukturlarını işləmək;
- Qlobal informasiya mühitində çoxdilli resurslardan və beynəlxalq terminoloji standartlardan istifadə etməklə, elmi tədqiqatlarda multikultural və çoxdilli yanaşmanı tətbiq etmək, müxtəlif dillərarası semantik paralelləri və ekvivalentliyi nəzərə alaraq linqvistik adaptasiya və lokalizasiya işlərini həyata keçirmək.

“Uşaq ədəbiyyatı” ixtisaslaşmasının peşə səriştələri:

- Müvafiq uşaq auditoriyasına yönəlik ədəbiyyat nümunələrinin, pedaqoji, estetik və mənəvi təsir mexanizmlərini araşdırmaq, uşaq psixologiyasına və inkişaf mərhələlərinə uyğun mətn seçimi və interpretasiya edə bilmək; • Uşaq ədəbiyyatı nümunələrinin sosial, mədəni və ekoloji məsuliyyət daşıyan vətəndaş mövqeyini əsaslandırmaq;
- Multimodal və rəqəmsal kommunikasiya bacarıqları ilə uşaqlara yönəlik ədəbi materialların hazırlanmasında innovativ texnologiyalardan istifadə etmək, müasir uşaq ədəbiyyatı oxucusunun zövqünə və ehtiyacına uyğun mətnləri təhlil etmək;
- Didaktik ədəbiyyat, interaktiv və vizual mətnlər, bədii-didaktik modellər üzrə elmi və praktik biliklərə əsaslanaraq təhsil mühitində tətbiq edilə bilən uşaq ədəbiyyatı nümunələrini tədqiq etmək;
- Uşaq ədəbiyyatı ilə bağlı elmi-tədqiqat və pedaqoji fəaliyyət sahəsində müstəqil layihələr icra etmək, seminar və konfranslarda iştirak etmək, uşaq ədəbiyyatı oxusunun inkişafını dəstəkləyən sosial təşəbbüslərdə fəal iştirak etmək;
- Müasir uşaq ədəbiyyatının janr müxtəlifliyini, motiv və süjet xüsusiyyətlərini, obrazların ideoloji-mənəvi yüklərini analiz etmək;

- İbtidai və ümumtəhsil səviyyələrində istifadə edilən ədəbi mətnlərin dil, məzmun və estetik dəyərlər baxımından elmi ekspertizasını həyata keçirmək və onların təlim proqramlarına uyğunluğunu qiymətləndirmək;
- Uşaq ədəbiyyatında vizual ifadə vasitələrinin (illüstrasiya, dizayn, rəqəmsal estetik və s.) rolunu təhlil etmək və multimodal mətn yaratma bacarığını nümayiş etdirmək;
- Azərbaycan və dünya uşaq ədəbiyyatının qarşılıqlı əlaqələrini, təsir və paralelliklərini müqayisəli aspektdə araşdırmaq və interkultural təhlil kontekstində şərh etmək;
- Uşaq ədəbiyyatının pedaqoji və psixoloji aspektlərini dərinlən mənimsəmək, uşaq və yeniyetmələrin idrak prosesləri, psixoloji inkişaf səviyyələri və davranış modelləri fonunda ədəbi mətnlərin formalaşdırıcı və tərbiyəedici funksiyalarını təhlil etmək;
- Uşaq poeziyasının struktur-janr xüsusiyyətlərini, ritmik-melodik quruluşunu və emosional-estetik təsir mexanizmlərini müəyyən etmək, poetik mətnlərin semantik dərinliyini və tərbiyəvi yükünü təhlil edərək yaş səviyyəsinə uyğunluğunu əsaslandırmaq;
- Uşaq nəsrinin tarixi inkişaf dinamikasını, janr və forma transformasiyalarını, üslubi və tematik istiqamətlərini sistemli şəkildə izah etmək, müxtəlif dövrlərə aid nəsr nümunələrini pedaqoji və estetik dəyərləndirmə meyarlarına əsasən təhlil etmək;
- Uşaq dramaturgiyasının fərqli poetika və forma meyarlarını ayırd etmək, teatraşdırılmış mətnlərin uşağın şəxsiyyətinin inkişafında rolunu müəyyənləşdirmək, dramatik kompozisiya elementlərini pedaqoji baxımdan şərh etmək;
- Uşaq folklorunun əsas janrlarını – laylalar, tapmacalar, nağıllar, bayatılar və s. nəzəri-metodoloji baxımdan sistemləşdirmək, bu janrların sosiallaşdırma, dil bacarıqlarının inkişafı və mədəni kimliyin formalaşmasındakı əhəmiyyətini təhlil etmək;
- Dünya və Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının əsas inkişaf mərhələlərini, ideya-məzmun və janr xüsusiyyətlərini müqayisəli təhlil etmək, müasir rəqəmsal platformalarda təqdim olunan uşaq ədəbiyyatını oyun, vizual və interaktiv formatlarla analiz etmək və bu tendensiyaların uşağın estetik zövqünə təsirini ölçə bilmək;
- Uşaq auditoriyasına uyğun ədəbi materialların hazırlanmasında, tədrisində və təqdimatında iştirak etmək, yaş səviyyəsinə uyğun metodiki yanaşmalar tətbiq etmək;
- Multimodal və vizual mətnlərin analizi əsasında müasir uşaq ədəbiyyatının rəqabətə davamlılıq qabiliyyətini dəyərləndirmək;
- Uşaq ədəbiyyatında etik, sosial və pedaqoji məzmunlu məsələləri təhlil edərək onların şəxsiyyətin inkişafındakı rolunu əsaslandırmaq;
- Fəaliyyətində sosial məsuliyyət və filoloji etikanı əsas tutaraq, uşaq ədəbiyyatı üzrə ictimai müzakirələrdə iştirak etmək, bilik və təcrübəni paylaşmaq.

“Folklorşünaslıq” ixtisaslaşmasının peşə səriştələri:

- Peşəkar fəaliyyəti çərçivəsində folklorşünaslıqla bağlı bilikləri əsaslandırmaq, folklor anlayışının mahiyyəti, strukturu və başlıca elmi-nəzəri əsaslarını mənimsəmək;
- Şifahi bədii yaradıcılığın əsas xüsusiyyətləri, folklorun başqa elmlər və yazılı ədəbiyyatla əlaqələrini müəyyən etmək;
- Folklorun yaranması tarixini, ölkə folklorşünaslığının inkişaf mərhələlərini müəyyən etmək;
- Folklorla bağlı başlıca nəzəriyyə və konsepsiyaları tətbiq edə bilmək;

- Arxaik, klassik və müasir folklorun başlıca janrları və xüsusiyyətlərini təhlil etmək;
- Folklor materiallarının toplanılması və sistemləşdirilməsində metodoloji istiqamətləri müəyyənləşdirmək;
- Folkloru tarixilik və müasirlik baxımından səciyyələndirmək;
- Müasir şəraitdə folklorun sosial və iqtisadi kontekstdə mahiyyətini dərk etmək, internet folklorunun səciyyəviliyi, inkişaf istiqamətlərini təhlil etmək;
- Şifahi mədəniyyəti səciyyələndirmək, mədəni antropologiya və folklorun əlaqəsini qura bilmək.

“Türk dilləri” ixtisaslaşmasının peşə səriştələri:

- Türk dillərinin fonetik sistemini, leksik-semantik xüsusiyyətlərini, lüğət tərkibini, ümumi və spesifik qrammatik xüsusiyyətlərini, türk dil qruplarının ümumi və fərqli xüsusiyyətlərini, həmçinin türk dillərinin dialektlərini qarşılıqlı və hərtərəfli xarakterizə etmək;
- Türk ədəbi dillərinin tarixən keçdiyi inkişaf yolunu ümumi xarakterizə etmək, inkişaf istiqamətlərinin və mərhələlərinin ümumi və spesifik xüsusiyyətlərini səciyyələndirmək;
- Türk dillərinin araşdırılması istiqamətində tarixi və müasir elmi-metodoloji yanaşmaları təhlil etmək, elmi-tədqiqat metodologiyası ilə əldə edilən nəticələrin əlaqəsini əsaslandırmaq;
- Türk dillərinə aid elmi ədəbiyyatla işləmək, müasir audio, video və multimediyə vasitələrindən, süni intellektin imkanlarından, bibliografik qaynaqlardan, tarixi mənbələrdən və axtarış sistemlərindən istifadə etmək;
- Türk dillərinin abidələrinə diaxronik və tarixi-müqayisəli aspektlə yanaşmaq, hər bir dil abidəsini eyni zamanda praktik aspektdən qiymətləndirmək;
- Türk dillərini və abidələrin ümumi və spesifik xüsusiyyətlərini təhlil və müqayisə etmək, müasir türk dillərində gedən proseslərə diaxronik və sinxronik aspektdən baxmaq.

“Tətbiqi dilçilik və tərcümə” ixtisaslaşmasının peşə səriştələri:

- Dilçiliyin tətbiq sahələrini və onun müxtəlif aspektlərini araşdırmaq;
- Dilçiliyin tətbiqi sahəsində başlıca konsepsiyalara tənqidi yanaşmaq;
- Tərcümə etdiyi dilin xüsusiyyətləri, frazeologiyası və terminologiyasını digər dilə tətbiq etmək;
- Elektron tərcümə lüğətlərin yaranması ilə bağlı səriştələrə yiyələnmək, dil və süni intellekt, dil və kompüter elmləri arasında qarşılıqlı əlaqə haqqında ətraflı biliyə sahib olmaq və bu sahələrdə müxtəlif nəzəriyyələri mənimsəmək;
- Tərcümə nəzəriyyələri və onların müasir dilçilik elmində yeri ilə bağlı ümumi bilik əldə etmək;
- Tərcümə sahəsində istifadə edilən ümumi metod və üsulları mənimsəmək və kiçik həcmli tərcümələrdə onları tətbiq edə bilmək;
- Müxtəlif ikidilli və çoxdilli tərcümə proqramları haqqında məlumatlara yiyələnmək, süni intellektin tərcümə prosesində rolunu müəyyən etmək;
- Riyazi və tərcümə ilə bağlı digər metodların tətbiqi dilçilikdə rolunu bilmək;
- Mətnin formal təhlil sisteminin fonetik, leksik, morfoloji, morfonoloji, sintaktik və semantik bloklarını öyrənmək;
- Dilin tətbiqinin müasir dövrdə maşın və avtomatik tərcümə proqramlarına tətbiqi sahələri ilə bağlı məlumatları araşdırmaq.

3. Təhsil proqramının strukturu

3.1. Təhsil proqramının mənimsənilməsinin normativ müddəti və məzunlara verilən ali elmi-ixtisas dərəcəsi:

İxtisaslaşmaların adları	Verilən dərəcə	Təhsil müddəti	Kreditlərin sayı
Azərbaycan dili	Magistr ali elmi-ixtisas	2 il	120
Azərbaycan ədəbiyyatı			
Dilşünaslıq (dillər və sahələr üzrə)			
Ədəbiyyat nəzəriyyəsi (ədəbi təhlil və tənqid)			
Ədəbiyyatşünaslıq (ölkələr və sahələr üzrə)			
Müqayisəli dilçilik			
Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq			
Tətbiqi dilçilik			

Uşaq ədəbiyyatı			
Folklorşünaslıq			
Türk dilləri			
Tətbiqi dilçilik və tərcümə			

3.2. Təhsil proqramı ixtisasdan (ixtisaslaşmadan) asılı olaraq 120 (2 il) AKTS kreditindən ibarət olmalıdır. Hər semestrde 5 fəndən çox olmamaq şərti ilə 30 kredit nəzərdə tutulmuşdur. Kreditlər aşağıdakı şəkildə bölüşdürülür:

Sıra sayı	Fənnin adı	AKTS krediti
1	<p>Tədqiqat metodları</p> <p>Bu fənn kəmiyyət və keyfiyyət tədqiqat metodlarının, ölçmə, tədqiqat dizaynı və təhlilin qarşılıqlı asılılığına diqqət yetirir. Fənn çərçivəsində tədqiqat səriştələri, kitabxana və internet resurslarından məlumat qaynağı kimi istifadə edilməsi, verilənlərin araşdırılması, təhlil edilərək təqdim edilməsi kimi keyfiyyətin aşılmasını nəzərdə tutur.</p>	6
2	<p>Akademik yazı və etika</p> <p>Bu fənnin məqsədi akademik yazı, danışmaq və dürüstlüyün əsaslarını öyrətmək, magistrantların elmi məqalə, dissertasiya, esse və digər akademik sənədləri peşəkar şəkildə yazmaq, konfrans, simpozium, seminar və elmi diskussiyalarda peşəkar şəkildə danışmaq, nəşr etikası bacarıqlarını inkişaf etdirməkdir. Fənn təhsilənlərə akademik üslub, mənbələrdən düzgün istifadə, istinad qaydaları və etik normalar haqqında bilik və səriştələr verəcəkdir.</p>	6
3	<p>Tədqiqat analitikası¹</p> <p>Bu fənnin tədrisi məlumat təhlili prosesi, məlumat növləri, məlumatların toplanma mənbələri, məlumat təhlili üzrə strategiyaların qurulması, məlumatların təhlil üçün hazırlanması və təmizlənməsi, təhlil üçün məlumatların sistemləşdirilməsi, məlumatların vizuallaşdırılması, sahəyə uyğun olaraq təhlillərdə istifadə olunacaq proqram təminatları ilə tanışlıq ("Excel", "SPSS", "Stata", "R", "MAXQDA", "Matlab", "Python" və s. kimi), ixtisas sahəsində tədqiqatlarda istifadə olunan təhlil metodları ilə təhlillərin aparılması (statistik testlər və təhlillər, kəmiyyət və keyfiyyət təhlilləri, eksperimental təhlillər, anket və sorğu təhlilləri və s. kimi) və təhlillərin əsasında müvafiq rəylərin hazırlanmasını nəzərdə tutur.</p>	6

¹ Burada "fənlər" dedikdə fənlərlə yanaşı, layihələr (eləcə də "Capstone" layihəsi), yaradıcılıq işi, laboratoriya işləri və digər aidiyyəti tədris fəaliyyətləri (olduğu təqdirdə) başa düşülür. Bu fənlər akademik heyətin təcrübəsi, tədqiqat infrastrukturunu, yerli və beynəlxalq iş imkanları nəzərə alınaraq ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilir və müvafiq ixtisaslaşma üzrə qəbul olan təhsilənlər üçün məcburi xarakter daşıyır. Bu bölmədə minimum 4 fənn olmalıdır.

4	Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən məcburi fənlər¹	72
---	---	----

	ixtisaslaşmadan asılı olaraq buraya daxil edilən fənlər hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən fərdi qaydada müəyyən edilir və həmin ixtisaslaşmanın təhsil proqramında öz əksini tapır.	
..	Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən seçmə fənlər² Müvafiq fənlər hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən fərdi qaydada ixtisaslaşmadan asılı olaraq müəyyən edilir və həmin ixtisaslaşmanın təhsil proqramında əksini tapır.	
Təcrübə		
..	Elmi-pedaqoji təcrübə	6
..	Elmi tədqiqat təcrübəsi	6
Dissertasiya işi		
..	Magistrlik dissertasiyası	18
CƏMI		120

4. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

- 4.1. Bu təhsil proqramı üzrə məzunlar təhsil və ya fəaliyyət sahəsi ilə bağlı əsas anlayışlar, nəzəri prinsip və tədqiqat metodları haqqında sistemli, ümumi təsəvvürə və geniş biliyə malik olmalı, konkret (ixtisaslaşmış) təhsil və ya fəaliyyət sahəsində dərin biliklərə yiyələnməlidirlər.
- 4.2. İxtisaslaşmanın təhsil proqramının hər bir fənn üzrə təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması ali təhsil müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir.
- 4.3. İxtisaslaşma üzrə proqramın təlim nəticələri Əlavə 1-də müəyyən olunur. Fənlər üzrə təlim nəticələri isə hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyənləşdirilir. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 2) fənlərlə təhsil proqramının təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunmalıdır.
- 4.4. Təhsil proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən elmi və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları müntəzəm şəkildə yenilənməlidir.

² Burada "fənlər" dedikdə fənlərlə yanaşı, layihələr (eləcə də "Capstone" layihəsi), yaradıcılıq işi, laboratoriya işləri və digər aidiyyəti tədris fəaliyyətləri (olduğu təqdirdə) başa düşülür. Bu fənlər akademik heyətin təcrübəsi, tədqiqat infrastrukturunu, yerli və beynəlxalq iş imkanları nəzərə alınaraq ali təhsil müəssisəsi tərəfindən təklif edilir. Sözügedən fənlər müəyyən edilən zaman əmək bazarının təklifləri də nəzərə alınır və bu məqsədlə ali təhsil müəssisələri və əmək bazarı nümayəndələrindən ibarət işçi qrupunun yaradılması tövsiyə olunur. Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər təhsilənlər üçün seçmə xarakter daşmalı, eləcə də təhsilənlərin xarici mübadilə proqramlarında iştirakına şərait yaratmalıdır. Bu bölmədə minimum 3 fənn olmalıdır.

5. İnfrastruktur və kadr potensialı

5.1. Təhsil proqramının tədris, təlim və qiymətləndirmə prosesi ali təhsil müəssisəsinin aşağıdakı infrastruktura malik olmasını zəruri edir:

- Müasir dövrün pedaqoji yanaşmalarını və təlim texnologiyalarını tətbiq etməyə imkan verən tam texnoloji təminatla təchiz olunmuş auditoriyalar;

- İnteraktiv təlim metodlarının tətbiqinə şərait yaradan multimedia proyektorları, interaktiv lövhələr, sürətli internet bağlantısı, audio-vizual təqdimat sistemləri və digər didaktik avadanlıqlar;
 - Filologiya sahəsinə aid klassik və müasir elmi mənbələr, monoqrafiyalar, dissertasiyalar, terminoloji və izahlı lüğətlər, Azərbaycan dilində və xarici dillərdə elmi məqalələrin dərc olunduğu elmi jurnallar və konfrans materialları;
 - Ənənəvi kitabxana fondları ilə yanaşı, elektron kitabxanalar və rəqəmsal resurslara – JSTOR, Scopus, Web of Science, Elsevier, Taylor & Francis, ProQuest və digər beynəlxalq elmi bazalara inteqrasiya olunmuş onlayn informasiya sistemlərinə fasiləsiz və tam hüquqlu çıxış imkanları;
 - Korpus linqvistikası, linqvostatistika və süni intellekt dəstəklil dil texnologiyalarının tətbiqi üçün proqram təminatlarına və analiz sistemlərinə çıxış (məsələn, Python-based NLP mühitləri, ELAN, Praat, NVivo və s.);
 - Universitet nəzdində fəaliyyət göstərən linqvistik tədqiqat mərkəzləri, eksperimental fonetika və koqnitiv dilçilik laboratoriyaları, terminoloji araşdırma şöbələri və elmi jurnal redaksiyaları – magistrantların elmi fəaliyyətə inteqrasiyası üçün praktik meydanlar;
 - Elmi seminarlar, tədqiqat konfransları və metodoloji “workshop”ların təşkili üçün texniki və təşkilati infrastrukturun mövcudluğu;
 - Təhsilalanların elmi-pedaqoji fəaliyyətlərinə uyğun elmi seminar otaqları, diskussiya mərkəzləri, tədqiqat metodologiyası laboratoriyaları, ədəbi təhlil və analitika laboratoriyaları;
 - Elmi-tədqiqat fəaliyyəti ilə aktiv məşğul olan, nüfuzlu beynəlxalq indeksli jurnallarda nəşrləri ilə yer alan, elmi-tədqiqat layihələrində iştirak edən, dilşünaslıq və ədəbiyyatşünaslığın müasir istiqamətlərinə bələd filoloq alimlər, elmi dərəcəli akademik heyət və ya müvafiq sahədə ən az 5 il iş təcrübəsi olan mütəxəssislər.
- 5.2. Ali təhsil müəssisələrinin tədrisə cəlb olunan akademik heyəti, bir qayda olaraq, elmi dərəcəyə malik olur. Elmi dərəcəsi olmayan, lakin müvafiq sahədə ən az 5 il iş təcrübəsi olan mütəxəssislər də tədrisə cəlb oluna bilərlər.
- 5.3. Magistrlik dissertasiyalarına elmi rəhbərlik, bir qayda olaraq, elmi ada və ya elmi dərəcəyə sahib olan şəxslər tərəfindən həyata keçirilir.

6. Karyera imkanları və ömürboyu təhsil

6.1. **7002006 - Filologiya ixtisasının** təhsil proqramı üzrə məzunlar aşağıdakı sahələrdə və peşələrdə işləmək iş imkanı əldə edirlər:

“Azərbaycan dili” ixtisaslaşması üzrə:

- Azərbaycan dili ixtisaslaşması üzrə magistr dərəcəsi almış, nəzəri və praktik biliklərə yiyələnmiş məzunlar ali təhsil müəssisələrində müəllim, tədqiqatçı və mütəxəssis kimi işləyə bilərlər;

- Dilçilik sahəsində müasir elmi paradıqmalara əsaslanan tədqiqatlar aparmaqla Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müvafiq elmi-tədqiqat institutlarında, o cümlədən AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda dilçi-alim, tədqiqatçı və ya elmi işçi kimi fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Dilçilik elminin aktual problemləri üzrə müstəqil tədqiqatlar aparmaq məqsədilə doktorantura səviyyəsində təhsilə davam etməklə elmi fəaliyyət perspektivlərini genişləndirə bilərlər;
- Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin müxtəlif qurumlarında, Dövlət Dil Komissiyası və digər müvafiq dövlət qurumlarında milli dil siyasətinin formalaşdırılması və tətbiqi sahəsində ekspert və ya analitik kimi fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Nəşriyyat və redaksiya orqanlarında, eləcə də kütləvi informasiya vasitələrində, dil estetik və funksional yanaşmanı tələb edən sahələrdə redaktor, korrektor və ya dil üzrə konsultant kimi fəaliyyət göstərə bilərlər.

“Azərbaycan ədəbiyyatı” ixtisaslaşması üzrə:

- Elmi-tədqiqat institutlarında və akademik mərkəzlərdə (AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda) ədəbiyyatşünaslıq, tekstologiya və komparativistika sahəsində tədqiqatçı kimi çalışa bilərlər;
- Nəşriyyatlar, mətbuat orqanları, ədəbi jurnallar və onlayn nəşriyyat platformalarında redaktor, korrektor, bədii mətn redaktoru, mətn analizçisi, leksik qrafik dizayner, kontent menecer və ədəbi məsləhətçi kimi ixtisaslaşmış mütəxəssis qismində fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Dövlət strukturları və qeyri-hökumət təşkilatlarında (QHT-lər) humanitar və mədəni layihələrin icrası üzrə ekspert, dil və ədəbiyyat üzrə məsləhətçi, strateji planlaşdırma üzrə analitik, mədəniyyət siyasəti üzrə tədqiqatçı və s. mövqələrdə çalışa bilərlər;
- Kitabxana və arxiv sistemlərində, xüsusilə elmi-bədii fondların kataloqlaşdırılması, rəqəmsallaşdırılması və filoloji ekspertizası sahəsində mütəxəssis kimi çalışmaq imkanı əldə edirlər;
- Media və kommunikasiya sahəsində (radio, televiziya, audiovizual platformalar, mədəniyyət portalları) ədəbi kontent üzrə prodüser, ssenarist, redaktor, ədəbi verilişlərin müəllifi və ya aparıcısı kimi çıxış edə bilərlər;
- Xarici dil bliklərini təkmilləşdirməklə və tərcümə fəaliyyəti ilə məşğul olmaqla, ədəbi tərcüməçi, tərcümə redaktoru, terminoloji ekspert və interkultural kommunikasiya üzrə məsləhətçi kimi fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Mədəniyyət mərkəzləri, fondlar və beynəlxalq humanitar təşkilatlarda layihə rəhbəri, ədəbiyyat və incəsənət proqramlarının kuratoru, kulturoloji təhlilçi və yaradıcı yazı üzrə təlimçi qismində iştirak edə bilərlər;

“Dilşünaslıq (dillər və sahələr üzrə)” ixtisaslaşması üzrə:

- Elmi-tədqiqat institutları və akademik qurumlarda (məsələn, AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu və ya Tərcümə Mərkəzlərində) fonetik təhlil, lüğətçilik, sintaktik modelləşdirmə, terminologiya və korpus linqvistikası sahələrində tədqiqatçı və ya elmi əməkdaş kimi fəaliyyət göstərə bilərlər; • Ədəbi, elmi, texniki və hüquqi sahələrdə fəaliyyət göstərən nəşriyyat və təşkilatlarda peşəkar tərcüməçi, redaktor və korrektor, eyni zamanda tərcümə texnologiyaları üzrə ekspert kimi çalışa bilərlər;
- Terminoloq, leksikoqraf, dil siyasəti üzrə mütəxəssis və ya dil planlaşdırması üzrə ekspert kimi dövlət qurumları, beynəlxalq təşkilatlar və müxtəlif strukturlarda fəaliyyət göstərə bilərlər;

- Kütləvi informasiya vasitələri, mədəniyyət kanalları, onlayn media platformaları, məzmun redaksiyaları, PR və kommunikasiya agentliklərində nitq mədəniyyəti üzrə mütəxəssis, kontent redaktoru, dil məsləhətçisi, kommunikasiya analitiki kimi çalışa bilərlər;
- Dilin avtomatik emalı, nitq tanıma və generasiya sistemləri, tərcümə proqramlarının hazırlanması, "chatbot" və dil modelləri dizaynı üzrə AI layihələrində dil mütəxəssisi qismində fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Beynəlxalq elmi konfranslar, ixtisasartırma kursları, onlayn sertifikatlaşdırma proqramları (Coursera, edX və s.), peşəkar şəbəkələrdə (APA, IPrA, ISLE və s.) iştirak vasitəsilə daim yenilənən elmi bilikləri mənimsəyə bilərlər.
- Multidissiplinar və interaktiv tədqiqat layihələrinə qoşularaq ömürboyu öyrənmə strategiyalarını fəal şəkildə həyata keçirə bilərlər.

"Ədəbiyyat nəzəriyyəsi, ədəbi təhlil, tənqid" ixtisaslaşması üzrə:

- Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müvafiq elmi-tədqiqat institutlarında, filoloji və humanitar yönümlü ali təhsil müəssisələrinin elmi strukturlarında, analitik və tənqidi yönümlü elmi mərkəzlərdə, ədəbiyyatşünaslıq profilli tədqiqat laboratoriyalarında və müasir elmi diskursların tətbiq olunduğu multidissiplinar institutlarda fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Ali təhsil müəssisələrində müvafiq ixtisaslaşma üzrə müəllim və mütəxəssis kimi işləyə bilərlər.
- Ədəbiyyat nəzəriyyəsi və təhlilinin interdisiplinar aspektlərini əhatə edən təlim proqramlarında iştirak edə bilərlər;
- Rəqəmsal humanitar elmlər, süni intellekt və yeni media kontekstində ədəbiyyatın tədqiqinə yönəlik modullarda iştirak edə bilərlər. • Ədəbi kontentlərin hazırlanmasında ekspert və mütəxəssis kimi iştirak edə bilərlər.

"Ədəbiyyatşünaslıq (ölkələr və sahələr üzrə)" ixtisaslaşması üzrə;

- AMEA-nın müvafiq elmi-tədqiqat institutlarında akademik fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Media və nəşriyyat sektoru, xarici dillər üzrə redaktə, korrektə və mətnlərin interpretasiyası sahəsində mütəxəssis kimi fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Mədəniyyət və incəsənət müəssisələrində – muzeylər, mədəniyyət mərkəzləri, bədii təhlil laboratoriyaları və kitabxanalarda ədəbi kurator, kultural analitik və məsləhətçi kimi fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Dövlət qulluğunda, xüsusilə təhsil siyasəti, kurikulum və proqram tərtibatı, dərslük ekspertizası, imtahan və sertifikatlaşdırma orqanlarında, özəl təlim mərkəzlərində elmimetodoloji ekspert kimi fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Dövlət və beynəlxalq təşkilatların təşkil etdiyi elmi simpoziumlar, təhsil forumları, mübadilə proqramları (Erasmus+, DAAD, Fulbright və s.) vasitəsilə elmi-tədris mobilliyinin təmin edilməsinə iştirak edə bilərlər.

"Müqayisəli dilçilik" ixtisaslaşması üzrə;

- Elmi-tədqiqat institutlarında, ali təhsil müəssisələrinin dilçilik və filologiya üzrə kafedralarında müəllim, tədqiqatçı və elmi işçi kimi fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Müqayisəli dilçilik sahəsində beynəlxalq layihələrə qoşularaq multikultural və çoxdilli tədqiqat mühitində fəaliyyət göstərə bilərlər;
- Müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarda, dövlət və özəl sektorda (xüsusilə xarici dillərdə kommunikasiya tələb olunan sahələrdə) sinxron və yazılı tərcüməçi, redaktor, dil məsləhətçisi kimi çalışa bilərlər;

- Terminoloji bazaların və dil korpuslarının hazırlanmasında, tərcümə texnologiyalarının tətbiqində ixtisaslaşmış mütəxəssis kimi çıxış edə bilirlər;
- Elm və Təhsil Nazirliyinə tabe olan metodika və kurikulum mərkəzlərində, dərslük yazımı və ekspertizası ilə məşğul olan qurumlarda mütəxəssis kimi fəaliyyət göstərə bilirlər;
- İxtisas üzrə təhsil proqramlarının hazırlanması, pedaqoji məsləhət və kurikulum dizaynı işlərinə cəlb oluna bilirlər;
- Rəqəmsal dil resurslarının və süni intellektə əsaslanan tərcümə və ünsiyyət alətlərinin hazırlanmasında iştirak edə bilirlər;
- Kompüter dilçiliyi və korpus əsaslı layihələrdə iştirak edərək dilin strukturunun avtomatlaşdırılmış təhlilinə töhfə verə bilirlər;
- UNESCO, UNDP, Avropa Şurası, TURKSOY, ISESCO və digər beynəlxalq qurumların dil və mədəniyyət proqramlarında ekspert və ya analitik kimi çıxış edə bilirlər;
- Multikultural və çoxdilli cəmiyyətlərdə sosial və mədəni inteqrasiya ilə bağlı fəaliyyətlərdə dil və mədəniyyətlərarası kommunikasiya üzrə mütəxəssis kimi iştirak edə bilirlər.

“Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq” ixtisaslaşması üzrə;

- Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müvafiq institutlarında, xüsusilə Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda, akad. Z.M.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunda elmi işçi, tədqiqatçı, layihə rəhbəri kimi fəaliyyət göstərə bilirlər;
- Ali təhsil müəssisələrinin filologiya, dünya ədəbiyyatı və mədəniyyətlərarası əlaqələr bölmələrində müəllim, kurator, tədqiqatçı və ya kafedra əməkdaşı kimi pedaqoji və elmi fəaliyyətlə məşğul ola bilirlər;
- Beynəlxalq elmi təşkilatlarda, o cümlədən mədəniyyətlərarası dialoq, postkolonial ədəbiyyat, qlobal ədəbi mübadilə və komparativ humanitar elmlərlə bağlı platformalarda ekspert, məsləhətçi və tədqiqat iştirakçısı kimi çalışa bilirlər;
- Elmi nəşriyyatlar, ədəbi jurnallar və akademik redaksiyalarda elmi redaktor, mətn redaktoru, korrektor, resenziya müəllifi və ya ədəbi məsləhətçi qismində fəaliyyət göstərə bilirlər;
- Tərcümə fəaliyyətində, xüsusilə komparativ aspektdə ədəbiyyatların qarşılıqlı əlaqəsini əhatə edən layihələrdə ədəbi tərcüməçi, tərcümə redaktoru və ya terminoloji məsləhətçi kimi işləyə bilirlər;
- Mədəniyyət, incəsənət və ictimaiyyətlə əlaqələr mərkəzlərində, QHT-lərdə və fondlarda ədəbiyyat və humanitar layihələrin koordinatoru, kontent meneceri və ya mədəniyyətşünas ekspert kimi fəaliyyət göstərə bilirlər;
- Dövlət və özəl qurumlarda, mədəniyyət siyasəti, dil siyasəti və təhsil proqramları sahəsində analitik, strateji planlaşdırma üzrə məsləhətçi və ya elmi məruzəçi kimi iş imkanlarına sahib ola bilirlər;

“Tətbiqi dilçilik” ixtisaslaşması üzrə;

- Dilçilik, kompüter və korpus linqvistikası, tərcümə texnologiyaları və tətbiqi dil modelləri üzrə tədqiqatçı, laboratoriya rəhbəri kimi fəaliyyət göstərə bilirlər;
- Terminoloq, leksikoqraf və elmi redaktor vəzifələrində çalışaraq terminoloji bazaların yaradılması, müasir lüğətlərin hazırlanması və dil normativlərinin formalaşdırılması işinə töhfə verə bilirlər;
- Süni intellekt, təbii dilin emalı (NLP), avtomatik tərcümə və səsli tanıma sistemləri üzrə dilçi ekspert və texnoloji məsləhətçi kimi çalışa bilirlər;

- Avtomatik tərcümə sistemləri üzrə proqram tərtibatçısı, tərcümə keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi üzrə ekspert, redaktor və lokalizasiya mütəxəssisi kimi fəaliyyət göstərə bilirlər;
- Dil siyasəti üzrə analitik, kommunikasiya strateqi və mətbuat üzrə məzmun tənzimləyicisi vəzifələrini icra edə bilirlər;
- Dil və kommunikasiya üzrə siyasət mütəxəssisi, sənədlərin terminoloji uyğunluğuna nəzarət edən ekspert və ya layihə meneceri kimi fəaliyyət göstərə bilirlər;
- Təhsil texnologiyaları, rəqəmsal humanitar elmlər, tətbiqi proqramlaşdırma və AI-dilçilik inteqrasiyası sahələrində ixtisaslandırma kursları və sertifikat proqramlarında iştirak edə bilirlər;
- Beynəlxalq elmi konfranslar, simpoziumlar və forumlarda iştirak etməklə elmi biliklərini genişləndirə, elmi ictimaiyyətə inteqrasiya ola bilirlər;
- İnnovativ layihələr və startap təşəbbüsləri çərçivəsində tətbiqi dilçilik sahəsində yeni texnoloji və nəzəri yanaşmaları sınaqdan keçirə bilirlər;
- Onlayn elmi resurslardan və mübadilə proqramlarından istifadə edərək beynəlxalq səviyyədə akademik və peşəkar fəaliyyətlərini davam etdirə bilirlər.

“Uşaq ədəbiyyatı” ixtisaslaşması üzrə;

- Elmi-tədqiqat institutlarında, folklor, ədəbiyyat və pedaqogika sahəsi üzrə mərkəzlərdə tədqiqatçı və ya layihə koordinatoru kimi fəaliyyət göstərə bilirlər;
- Uşaq nəşriyyatlarında, redaksiyalarda, jurnallarda, televiziya və radio kanallarında uşaq kontentinin hazırlanması ilə bağlı mətn yazarı, redaktor, korrektor və məzmun meneceri kimi fəaliyyət göstərə bilirlər;
- Uşaq kitabxanaları, muzeylər, mədəniyyət evləri və mərkəzlərdə bədii-mədəni tədbirlərin təşkili, uşaq oxu klublarının idarə olunması, ədəbi oyunlar və dramlaşdırılmış təqdimatların hazırlanması istiqamətində fəaliyyət göstərə bilirlər;
- Təhsil sahəsində siyasət və kurikulumun formalaşması üzrə mərkəzlərdə, dərsliklərin hazırlanması, qiymətləndirmə meyarlarının işlənməsi və təhsil texnologiyalarının inteqrasiyası üzrə ekspert kimi çalışa bilirlər;
- Beynəlxalq təşkilatların mədəniyyət və təhsil proqramlarında uşaq və yeniyetmələrlə bağlı layihələrin hazırlanmasında, onların ədəbi, sosial və psixoloji inkişafını hədəfləyən təşəbbüslərdə iştirak edə bilirlər;
- Pedaqoji və psixoloji sertifikat proqramlarında iştirak edərək uşaq ədəbiyyatını pedaqoji psixologiya və metodika ilə vəhdətdə tədris etmək bacarığını artırmaqla bilirlər;
- Rəqəmsal texnologiyalar, oyun dizaynı və multimodal ədəbiyyat üzrə əlavə kurslar və təlimlərə qatılaraq müasir uşaq auditoriyası üçün interaktiv kontentlər yaratmaq və təqdim etmək bacarığını inkişaf etdirə bilirlər;
- Beynəlxalq mübadilə proqramları, elmi konfranslar, yay məktəbləri və simpoziumlar vasitəsilə dünya təcrübəsini mənimsəyə, tədqiqat şəbəkələrinə qoşula və akademik çevrələrdə iştirak edərək peşəkarlıqlarını artırmaqla bilirlər;
- Dil biliklərini və tərcümə bacarıqlarını təkmilləşdirərək, dünya uşaq ədəbiyyatının klassiklərinin əsərlərinin Azərbaycan dilinə tərcüməsini həyata keçirə bilirlər.

“Folklorşünaslıq” ixtisaslaşması üzrə:

- AMEA-nın müvafiq institutlarında işləyə bilirlər;
- Mədəni antropologiya və folklorla bağlı tədqiqat mərkəzlərində ekspert kimi fəaliyyət göstərə bilirlər;

- Mövcud qaydalara riayət edilməklə müxtəlif elm və təhsil müəssisələrinin müvafiq bölmələrində və peşə-ixtisasına uyğun strukturlarda işləyə bilirlər;
- Elmi tədqiqat institutlarında və folklorşünaslıq ixtisasları olan ali təhsil müəssisələrində mütəxəssis kimi fəaliyyət göstərə bilirlər;
- Folklor turizmi sahəsində öz fəaliyyətlərini davam etdirə bilirlər.

“Türk dilləri” ixtisaslaşması üzrə:

- AMEA-nın müvafiq institutlarında işləyə bilirlər;
- Türk dilləri ilə bağlı tədqiqat mərkəzlərində, türkoloji mərkəzlərdə ekspert və mütəxəssis kimi fəaliyyət göstərə bilirlər;
- Müxtəlif elm və təhsil müəssisələrinin müvafiq bölmələrində və peşə-ixtisasına uyğun strukturlarda türkoloq kimi işləyə bilirlər;
- Türk dillərinin inteqrasiyasında ekspert kimi öz vəzifələrini yerinə yetirə bilirlər.

“Tətbiqi dilçilik və tərcümə” ixtisaslaşması üzrə;

- AMEA-nın müvafiq institutlarında işləyə bilirlər;
 - Tərcümə mərkəzlərində qazandıqları bilikləri tətbiq edə bilər, ekspert kimi öz töhfələrini verə bilirlər;
 - Elmi-tədqiqat mərkəzlərində, elmi-tədqiqat laboratoriyalarında, mövcud qaydalara riayət edilməklə müxtəlif elm və təhsil müəssisələrinin müvafiq bölmələrində, avtomatik lüğətlərin tərtibatı işi ilə məşğul olan təşkilatlarda və peşə-ixtisasına uyğun strukturlarda işləyə bilirlər.
- 6.2. Ali təhsil müəssisəsi təhsil proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməli, eləcə də vakant iş yerlərinə dair məlumatları öz veb-səhifələrində yerləşdirməlidir.
- 6.3. Ali təhsil pilləsinin magistratura səviyyəsini bitirən (magistrlik dissertasiyasını müdafiə edən), yaxud təhsili ona bərabər tutulan şəxslər (tibbi təhsildə həkim-mütəxəssis) fəlsəfə doktoru proqramı üzrə doktoranturaya qəbul oluna bilirlər.
- 6.4. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömür boyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.

Təhsil proqramı və tədris fəaliyyəti üzrə təlim nəticələri

“Azərbaycan dili” ixtisaslaşması üzrə Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)	
PTN 1	Azərbaycan dilinin fonetik, leksik, morfoloji, sintaktik və üslubi xüsusiyyətlərini dərin elmi biliklər əsasında təhlil edir və onların qarşılıqlı əlaqəsini dərk edir.
PTN 2	Sinxron və diaxron təhlil metod və yanaşmalarından istifadə etməklə Azərbaycan dilinin tarixi inkişaf mərhələlərini və müasir durumunu tədqiq edir; müxtəlif funksional üslubları – rəsmi, məişət, elmi, publisistik və bədii üslubları ayırd edir və mətnlərin funksional seçiyyəsini müəyyənləşdirir.
PTN 3	Azərbaycan dili və dilçilik sahəsindəki ənənəvi yanaşmalarla yanaşı, müasir tədqiqat metodlarının (korpus-lingvistik, diskurs təhlili, sosiolingvistik və s.) tətbiqinə açıqdır və bu istiqamətlərdə müstəqil araşdırmalar apara bilir.
PTN 4	Elmi nəticələri təkcə yerli deyil, həm də beynəlxalq akademik platformalarda təqdim etmək, müzakirə və müqayisə etmək bacarığına yiyələnir; elmi debatlarda iştirak edir və müstəqil mövqe formalaşdırır.
PTN 5	Azərbaycan dilinin normativ bazasını dərinlən mənimsəyir, ədəbi dil normalarının tətbiqində və təbliğində fəallıq göstərir.
PTN 6	Müxtəlif diskurs növlərini (akademik, siyasi, mediaya aid və s.) təhlil etmək və onların dil xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirmək bacarığına nümayiş etdirir.

PTN 7	Müasir kommunikasiya vasitələrinin (sosial media, rəqəmsal platformalar və s.) dilə təsirini təhlil edir, bu təsirləri elmi-nəzəri kontekstdə qiymətləndirə bilir.
PTN 8	Azərbaycan dilinin beynəlxalq səviyyədə öyrənilməsi və tədrisinə dair strategiyaların hazırlanması və tətbiqi sahəsində bacarıqlara yiyələnir.

“Azərbaycan ədəbiyyatı” ixtisaslaşması üzrə Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)	
PTN 1	Azərbaycan ədəbiyyatının klassik, müasir, mühacirət və Cənubi Azərbaycan mərhələlərini və folklor ənənəsini, onların inkişaf dinamikasını, estetik ideallarını və ictimai-fəlsəfi yönümlərini ardıcıl şəkildə izləyir, dövr və məktəb kontekstində şərh edir.
PTN 2	Azərbaycan, ümumtürk və dünya ədəbiyyatında yaradılmış ədəbi obrazların bədii və psixoloji təhlilini aparmaq, xarakterləri səciyyələndirmək və ictimai-fəlsəfi funksiyasını müəyyənləşdirməyi bacarır.
PTN 3	Ədəbi-bədii nümunələrin təhlilində multidissiplinar yanaşmaları (kulturoloji, fəlsəfi, psixoanalitik, gender və s.) səmərəli şəkildə tətbiq edir, ədəbiyyatın digər humanitar sahələrlə (tarix, fəlsəfə, psixologiya və s.) inteqrasiyasını nəzəri və praktiki cəhətdən əsaslandırır.
PTN 4	Ədəbi mətnlərin struktur, tematik və semantik təhlili üçün müasir metodoloji yanaşmalardan (hermenevtika, strukturalizm, poststrukturalizm, semiotika və s.) istifadə edərək elmi əsaslı interpretasiyalar təqdim edir.
PTN 5	Azərbaycan ədəbiyyatının tarixi inkişafını, onun sosial-fəlsəfi və estetik özəlliklərini dövrlərarası müqayisə və sintez kontekstində sistemli şəkildə dəyərləndirir.
PTN 6	Ədəbi faktları ideoloji, tarixi və mədəni kontekstdə təhlil edir, ədəbiyyatın milli kimliyin və ictimai şüurun formalaşmasında oynadığı rolu müəyyənləşdirir, ümumtürk ədəbiyyatı kontekstində Azərbaycan ədəbiyyatını dəyərləndirir.
PTN 7	Ədəbi prosesin cəmiyyət, dil və mədəniyyətlə qarşılıqlı əlaqəsini müəyyənləşdirir və ədəbi mətnləri kulturoloji və sosial baxımdan şərh edir.
PTN 8	Azərbaycan ədəbiyyatının dövlətçilik ideologiyası, azərbaycançılıq düşüncəsi və milli yaddaşın ifadə vasitəsi kimi təhlilini aparmaq və elmi əsaslarla müdafiə etmək bacarığına yiyələnir.
PTN 9	Azərbaycan təsəvvüf ədəbiyyatını səciyyələndirir.

“Dilşünaslıq (dillər və sahələr üzrə)” ixtisaslaşması üzrə Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)	
PTN 1	Dillər və sahələr üzrə dilin tarixinin inkişaf istiqamətlərini bilir.
PTN 2	Dillər və sahələr üzrə dilin fonetik xüsusiyyətlərini təsnif edir, fonetik sistemin özəlliklərini mənimsəyir.
PTN 3	Dillər və sahələr üzrə dilin leksik sisteminin özəlliklərini açıqlaya bilir, leksikoqrafiya ilə bağlı əsas anlayışları və prinsipləri fərqləndirir.
PTN 4	Dillər və sahələr üzrə dilin tədqiqat sahəsində aparılan işləri ayırd edə bilir, araşdırmalarının xüsusiyyətlərini öyrənir.
PTN 5	Dillər və sahələr üzrə dilin qrammatik sisteminin xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirə bilir.
PTN 6	Dillər və sahələr üzrə funksional üslubların inkişaf xüsusiyyətlərini və müasir vəziyyətini ayırd edə bilir.

"Ədəbiyyat nəzəriyyəsi, ədəbi təhlil, tənqid" ixtisaslaşması üzrə Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)	
PTN 1	Ədəbiyyat nəzəriyyəsinin əsas metodoloji istiqamətlərini (formalist, strukturalist, poststrukturalist, hermenevtik, semiotik və s.) sistemli şəkildə mənimsəyir və onların tətbiqi imkanlarını ədəbi təhlildə əsaslandırma bilir.
PTN 2	Ədəbi tənqiddə yaranma və inkişaf qanunauyğunluqlarını, onun tarixi-estetik mərhələlərini analiz edərək janrların, üslubların və bədii sistemlərin transformasiyasını elmi əsaslarla şərh edir.
PTN 3	Ədəbi tənqid tarixində formalaşan konsepsiyaları və nəzəri diskursları təhlil edir, müasir ədəbi tənqid metodlarını və yanaşmalarını (psixanalitik, gender, postkolonial, dekonstruktivist və s.) tətbiq edir.
PTN 4	Bədii mətnin semantik və struktural təhlilini aparır, müəllifin estetik mövqeyini və dünya görüşünü ifadə edən bədii vasitələri analiz edir, onların sosial-mədəni kontekstdə funksionallığını əsaslandırır.
PTN 5	Müxtəlif dövrlərə və cərəyanlara aid ədəbi nümunələri müqayisəli şəkildə şərh edir, poetik və prozaik mətnlərin ideya-məzmun aspektlərini interpretasiya edir və kontekstual yanaşmalar tətbiq edir.
PTN 6	Ədəbi təhlilin ritorik və hermenevtik əsaslarını mənimsəyir, müəllif-mətn-oxucu üçlüyü kontekstində mənəqurma prosesini nəzəri və praktik baxımdan təhlil edir.
PTN 7	Müasir ədəbiyyatşünaslığın çoxşaxəli yanaşmalarını (multimodal, intertekstual, transnasional və s.) tətbiq edir. ədəbi diskursun qloballaşma şəraitində formalaşmasını təhlil edir.
PTN 8	Bədii mətnlərdə aktual ictimai-siyasi, fəlsəfi və psixoloji məsələlərin bədii əksini və ideoloji əsaslarını dəyərləndirir, mətni tənqidi düşüncə və analitik metodlarla araşdırır.
PTN 9	Müxtəlif ədəbi məktəblərin və cərəyanların (klassisizm, romantizm, realizm, modernizm, postmodernizm və s.) nəzəri əsaslarını və onların ədəbi düşüncəyə təsirini təhlil edir. Ədəbiyyat nəzəriyyəsinin fəlsəfi əsaslarını (estetika, hermenevtika, epistemologiya və s.) araşdırır və onların metodoloji prinsiplərini elmi təhlildə tətbiq edir.
PTN 10	Ədəbi tənqid və nəzəriyyə tarixində milli və dünya səviyyəsində aparıcı şəxsiyyətlərin irsini və onların müasir ədəbi tənqiddə təsirini müqayisəli şəkildə analiz edir.
PTN 11	Ədəbi janrların spesifik xüsusiyyətlərini (tragediya, komediya, novella, poema və s.) analitik metodlarla izah edir və janr sintezlərinin müasir interpretasiyalarını şərh edir.
PTN 12	Rəqəmsal humanitar elmlər kontekstində ədəbiyyat nəzəriyyəsinin tətbiqi imkanlarını (rəqəmsal arxivlər, hiper-mətnlər, elektron ədəbiyyat və s.) araşdırır və tətbiq edir.

"Ədəbiyyatşünaslıq (ölkələr və sahələr üzrə)" ixtisaslaşması üzrə Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)	
PTN 1	Ədəbiyyatşünaslıq sahəsində çağdaş elmi-nəzəri yanaşmalar və tədqiqat metodlarını mənimsəməklə fərdi elmi araşdırmalar həyata keçirir; məlumatları sistemləşdirir, müqayisəli və statistik təhlillər aparır, akademik yazı üslubunun spesifik tələblərinə uyğun olaraq istinad sistemlərindən (APA, MLA, Chicago və s.) istifadə etməyi bacarır. Elmi fəaliyyətində beynəlxalq elmi etik normalara riayət etməklə yanaşı, süni intellektin və rəqəmsal texnologiyaların ədəbiyyatşünaslıqda tətbiqi imkanlarını qiymətləndirə bilir.

PTN 2	Ədəbiyyatşünaslıq elminin tarixi inkişaf trayektoriyasını, aktual elmi istiqamətlərini, nəzəri diskurslarını və metodoloji çərçivələrini sistemli şəkildə mənimsəyir; ədəbi proseslərin dinamikasını, janrların tipoloji transformasiyalarını, bədii-estetik formaların dəyişkənliyini və müəlliflərin yaradıcılıq poetikasını dərin analitik təhlil əsasında izah edir.
PTN 3	Bədii mətni çoxaspektli şəkildə tənqidi interpretasiya etmə bacarığına yiyələnir; klassik və postklassik ədəbi nəzəriyyələr çərçivəsində strukturalist, poststrukturalist, psixanalitik, mifopoetik, feminist, gender, identiklik və ekokritik yanaşmalardan istifadə etməklə mətnin dərin mənalandırılmasını və ideoloji-estetik konfigurasiyasını şərh edir.
PTN 4	Dünya ədəbiyyatının tarixi inkişaf mərhələlərini və əsas estetik cərəyanlarını sistemli şəkildə qavrayır; qədim Şərq və Qərb ədəbiyyatından başlayaraq, orta əsrlər, intibah, maarifçilik, realizm, modernizm və postmodernizmə qədər olan dövrləri müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq və ədəbi əlaqələr kontekstində təhlil edir, transkultural və intertekstual paralelləri müəyyən edir.
PTN 5	Fərqli mədəniyyətlərə məxsus ədəbi nümunələri dəyərləndirərək, mədəni müxtəlifliyin qorunmasına və təşviqinə elmi baxış formalaşdırır; milli-mənəvi dəyərlərin, kollektiv yaddaşın və ümumbəşəri idealların formalaşmasında ədəbiyyatın sosial, psixoloji və mədəni rolunu konseptual səviyyədə qiymətləndirir.
PTN 6	Ədəbi mətnləri formal və kontekstual yanaşmalarla təhlil edərək onların ideya-estetik strukturlarını, simvolik və arxetipik qatlarını açmaq bacarığını nümayiş etdirir; poetik və nəsr formalarının ifadə imkanlarını müasir ədəbi nəzəriyyələr çərçivəsində şərh edir.
PTN 7	Ədəbi prosesin institusional, mədəni və tarixi inkişaf xüsusiyyətlərini izah edir; ədəbi ictimai institutlar, nəşriyyatlar, ədəbi birliklər və tənqid tarixində mühüm rol oynamış simaların fəaliyyətini elmi əsaslarla qiymətləndirir.
PTN 8	Ədəbiyyatın digər humanitar elmlərlə (fəlsəfə, psixologiya, mədəniyyətşünaslıq, tarix, dinlər tarixi və s.) əlaqəsini müəyyən edərək, interdisiplinar təhlil aparır və bu istiqamətdə elmi diskurs yaradır.
PTN 9	Rəqəmsal humanitar elmlərin tələblərinə uyğun olaraq ədəbi mətnlərin elektron resurslar üzərindən təhlilinə dair texniki səriştələrə yiyələnir; ədəbiyyat sahəsində rəqəmsal arxivləşdirmə, annotasiya, hiperlink əsaslı analiz və data-vizuallaşdırma texnikalarından istifadə etməyi bacarır.

"Müqayisəli dilçilik" ixtisaslaşması üzrə Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)	
PTN 1	Müqayisəli dilçilik elmi istiqamətinin nəzəri və metodoloji əsaslarını sistemli şəkildə mənimsəyir, analitik və sintetik düşüncə bacarıqları fonunda linqvistik tədqiqatların mərhələlərini strukturlaşdırılmış şəkildə tətbiq edir.
PTN 2	Kontrastiv və struktur dilçilik yanaşmaları çərçivəsində dil səviyyələri (fonetik, morfoloji, sintaktik, semantik və praqmatik) üzrə vahidlərin funksional əlaqələrini və qarşılıqlı təsir sistemini dəyərləndirir.
PTN 3	Dil faktlarının müqayisəli təhlili üçün nəzərdə tutulmuş tipoloji, tarixi və sosial metodları mənimsəyir və onları müxtəlif dillərin genetik qohumluğu və universal strukturları çərçivəsində tətbiq edir.
PTN 4	Koqnitiv, antroposentrik və diskurs təmayüllü müasir dilçilik paradigmalarını analiz edir, bu nəzəri çərçivələrdə müqayisəli araşdırmaların elmi nəticələrini inteqrasiya etmə bacarığı nümayiş etdirir.

PTN 5	Müasir linqvistik tədqiqatlarda statistik, riyazi və süni intellekt əsaslı modellərdən istifadə etməklə dil faktlarını sistemləşdirir, təhlil edir və nəticələrə əsaslanan elmi ümumiləşdirmələr aparır.
PTN 6	Dil korpuslarının qurulması və müqayisəli analizi məqsədilə istifadə olunması üzrə nəzəri və tətbiqi kompetensiyalara yiyələnir; müxtəlif dillərin elektron resurslarını analiz edərək struktur paralellərini müəyyənləşdirir.
PTN 7	Yazılı və şifahi dillərin fərqli kommunikativ funksiyalarını, sosial-iqtisadi və mədəni kontekstlərdəki funksionallığını müqayisəli şəkildə təhlil edir.
PTN 8	Müxtəlif dil ailələrinə mənsub dillərin leksik, morfoloji və sintaktik quruluşunu müqayisəli analiz edərək, universal və spesifik xüsusiyyətlərini elmi əsaslarla müəyyənləşdirir.
PTN 9	Dilin regional və sosial variantlarını müqayisəli şəkildə təhlil edərək, sosiodilçilik və etnodilçilik istiqamətlərində araşdırma aparır, nəticələri müasir yanaşmalarla əsaslandırır.
PTN 10	Çoxdillilik, dil siyasəti və planlaşdırılması sahəsində nəzəri və praktiki biliklərə yiyələnir, dilin ictimai funksiyalarını və hüquqi statusunu müqayisəli müstəvidə təhlil edir.
PTN 11	Müasir informasiya texnologiyalarının (rəqəmsal platformalar, proqram təminatları, analitik alətlər) müqayisəli dilçilikdə tətbiq imkanlarını araşdırır və tətbiq edir.

**“Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq” ixtisaslaşması üzrə Təhsil
Proqramının təlim nəticələri (PTN)**

PTN 1	Ədəbi komparativistika elminin meydana gəlmə və formalaşma mərhələlərini, tarixi inkişafını, əsas nəzəri istiqamətləri və onların epistemoloji təməllərini şərh edir, bu sahədə elmi düşüncənin təkamülünü səciyyələndirir.
PTN 2	Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq sahəsində mövcud olan nəzəri məktəbləri (fransız, amerikan, alman, rus və s.), onların metodoloji yanaşmalarını, təhlil vasitələrini və araşdırma obyektlərinə yanaşma fərqlərini müəyyənləşdirir və müqayisəli şəkildə təhlil edir.
PTN 3	Tərcümə fəaliyyəti ilə ədəbi komparativistika arasında olan elmi-nəzəri və praktik bağlılıqları dəyərləndirir, tərcümənin ədəbi sistemlərarası dialoqun qurulmasında, mədəniyyətlərin qovuşmasında və ədəbi təsirlərin yayılmasında oynadığı rolunu izah edir.
PTN 4	Ədəbiyyatın mədəniyyətlərarası dialoq və transkultural qarşılıqlı münasibətlərin təşəkkülündəki funksiyasını təhlil edir; fərqli mədəniyyətlərə məxsus ədəbi nümunələr vasitəsilə mədəni identiklik, hibridlik və qarşılıqlı təsir fenomenlərini elmi kontekstdə izah edir.
PTN 5	Ədəbiyyatın media və vizual sənətlərlə (kino, teatr, rəsm, rəqəmsal narrativ və s.) semiotik əlaqələrini, məzmun və forma səviyyəsindəki transformasiyalarını və bu sahələrdəki ədəbi motivlərin intermedial transformasiyasını analiz edir.
PTN 6	Ədəbi janrlar və növlər arasındakı funksional əlaqələri, formalararası keçidləri, janr sintezlərini və ədəbi inkişafın struktur dinamikasını nəzəri baxımdan əsaslandırır və müxtəlif ədəbi sistemlərdə bu münasibətləri müqayisəli şəkildə təhlil edir.
PTN 7	Fərqli ədəbi ənənələrə və mədəni kontekstlərə aid mətnləri forma, məzmun, struktur və ideya baxımından müqayisə edir; semiotik, poetik və tematik oxşarıqları və fərqlilikləri müəyyənləşdirir və elmi əsaslarla şərh edir.
PTN 8	Mətnlərarasılıq, janrlararasılıq və diskurslararası kimi müasir nəzəri yanaşmaları mənimsəyir, onları konkret ədəbi mətnlərə tətbiq etməklə tədqiqat qabiliyyəti nümayiş etdirir; ədəbi paralellərin təhlilində nəzəri-metodoloji çeviklik göstərir.

PTN 9	Ədəbi tədqiqatlarda müasir informasiya texnologiyalarından və rəqəmsal resurslardan (korpus proqramları, elektron arxivlər, mətn emalı sistemləri) istifadə etməyi bacarır; rəqəmsal humanitar elmlərin imkanlarını komparativ təhlil üçün tətbiq edir.
PTN 10	Müxtəlif ədəbi sistemlər və bədii dillər arasında interkultural və intertekstual əlaqələri təhlil edərək, ədəbiyyatın mədəniyyətlərarası tərcümə və transformasiya potensialını dəyərləndirir.

**“Tətbiqi dilçilik” ixtisaslaşması üzrə
Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)**

PTN 1	Tətbiqi dilçiliyin əsas sahələri (sosiolinqvistika, psixolinqvistika, neyrolinqvistika, forensik dilçilik, terminologiya, tədris dilçiliyi və s.) üzrə elmi-nəzəri biliklərə yiyələnir, bu bilikləri aktual dil hadisələrinin təhlilində tətbiq etmək sərəfətəsinə malik olur.
PTN 2	Müasir dilçilikdə tətbiq olunan elmi-metodoloji yanaşmaları (eksperimental, korpus əsaslı, kəmiyyət və keyfiyyət analizləri) mənimsəyir, dil hadisələrinin tədqiqində metodoloji əsaslandırma aparır və nəticələri statistik baxımdan interpretasiya edir.
PTN 3	Terminoloji sistemlərin qurulması, leksikoqrafik resursların işlənməsi və lüğətçilik fəaliyyətinin nəzəri və praktiki aspektlərini dərinləndirir; dilçiliklə bağlı və elektron verilənlər bazaları ilə işləmə bacarığına yiyələnir.
PTN 4	Süni intellekt və kompüter əsaslı dillə işləmə texnologiyalarını (Natural Language Processing, Machine Translation, Speech Recognition və s.) analiz edir və bu sahələrdə aparılan tətbiqi tədqiqatlara töhfə vermək imkanlarını qiymətləndirir.
PTN 5	Korpus dilçiliyi, kompüter linqistikası və rəqəmsal humanitar elmlər sahəsində tədqiqatlar aparmaq üçün dil resurslarından və texnoloji alətlərdən istifadə etməyi bacarır, dilin emalı və təhlilində proqramlaşdırma alqoritmlərinə əsaslanır.
PTN 6	Dilin sosial, mədəni, koqnitiv və kommunikativ funksiyalarını tədqiq edir, müxtəlif sahələrdə – media, hüquq, təhsil, texnologiya və səhiyyədə – tətbiqi dilçilik biliklərindən istifadə edərək dil problemlərinin elmi həll yollarını irəli sürür.
PTN 7	Dilin işlənmə mərhələlərini və danışq aktının tərkib hissələrini (intonasiya, praqmatika, jest və mimika ilə müşayiət) nitq aktı nəzəriyyəsi çərçivəsində təhlil edir və multimodal kommunikasiya kontekstində interpretasiya edir.
PTN 8	Dil və cəmiyyət arasında qarşılıqlı əlaqəni (sosiolinqvistik dəyişkənlik, dialekt fərqləri, gender və yaşa görə dilin müxtəlifliyi və s.) analiz edir; müxtəlif sosial qruplarda dilin istifadəsini empirik və nəzəri əsaslarla şərh edir.
PTN 9	Dilin tətbiqi imkanlarını müasir texnoloji kontekstdə qiymətləndirir; xüsusilə maşın tərcüməsi, avtomatik tərcümə proqramları və NLP (Natural Language Processing) sistemlərində dilin struktur elementlərinin funksionallığını izah edir.
PTN 10	Müxtəlif dil korpusları, o cümlədən türk dilləri və Azərbaycan dilinin milli korpusları barədə dərin biliklər əldə edir; Azərbaycan dilinin korpuslaşdırılması ilə bağlı nəzəri və texniki məsələləri sistemli şəkildə təhlil edir.
PTN 11	Süni intellekt texnologiyalarının tətbiqi dilçilikdə rolu, xüsusilə AI əsaslı tərcümə sistemlərində və dil emalı modellərində korpuslardan istifadə prinsiplərini öyrənir, onların effektivliyini qiymətləndirir.
PTN 12	Tətbiqi dilçilikdə riyazi və statistik modellərin əhəmiyyətini dəyərləndirir, bu modelləri dilin təhlilində və təsnifatında tətbiq etmə bacarığına yiyələnir; ehtimal, tezlik analizi, markov modelləri kimi metodlardan istifadə edir.

**“Uşaq ədəbiyyatı” ixtisaslaşması üzrə
Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)**

PTN 1	Azərbaycan və dünya uşaq ədəbiyyatında mövcud olan bədii sistemləri və ədəbi istiqamətləri müqayisəli şəkildə araşdırır; mədəniyyətlərarası bədii əlaqələri, təsir və paralelləri nəzəri əsaslarla təhlil edir.
PTN 2	Uşaq və yeniyetmə auditoriyasına yönəlik mətnlərin forma və məzmun quruluşunu təhlil edir, onların estetik və tərbiyəvi potensialını dəyərləndirir; təlim və tərbiyə prosesində istifadəsini əsaslandırır.
PTN 3	Uşaq ədəbiyyatında dilin funksional imkanlarını və ifadə vasitələrini, vizual elementlərlə sintezini, poetik və nəsr janrlarındakı transformasiyaları təhlil edir və tətbiqi bacarıqlarını nümayiş etdirir.
PTN 4	Uşaq ədəbiyyatının müasir inkişaf dinamikasını, rəqəmsal platformalarda təqdimat formalarını, yeni media və multimodal ədəbiyyat nümunələrini təhlil edir və tədris prosesinə inteqrasiya etmə bacarığı əldə edir.
PTN 5	Uşaq auditoriyası üçün tərtib olunmuş mətnlərdə etik, sosial, psixoloji və milli-mənəvi dəyərləri müəyyənləşdirir, onların cəmiyyət və şəxsiyyət inkişafı baxımından funksionallığını əsaslandırır.
PTN 6	Ədəbi mətnlərin uşaq psixologiyası, dil qabiliyyəti və emosional inkişafına uyğunluğunu qiymətləndirir; müasir tədqiqat nəticələrini nəzərə alaraq pedaqoji-psixoloji kontekstdə şərh edir.
PTN 7	Uşaq ədəbiyyatında gender yanaşmaları, inklüzivlik və sosial ədalət mövzularını elmi kontekstdə şərh edir, bu istiqamətlərdə müasir tədqiqatlar aparır və nəticələrini tədris prosesində tətbiq edir.
PTN 8	Uşaq ədəbiyyatını digər incəsənət sahələri ilə – teatr, kino, animasiya, musiqi və vizual sənətlə – əlaqələndirir, intermedial yanaşmalar əsasında inteqrativ təhlillər aparır.
PTN 9	Klassik və müasir uşaq ədəbiyyatı arasında qarşılıqlı təsirləri və estetik transformasiyaları analiz edir, müəllif mövqeyi, narrativ strukturlar və oxucu yönümlülüüyü aspektindən yanaşmalar sərgiləyir.
PTN 10	Təhlil etdiyi mətnlərdə uşaq psixologiyasına uyğun obrazların, konfliktlərin, süjetlərin və dəyərlərin təqdim edilmə formasını müəyyənləşdirir və onları tərbiyəvi əhəmiyyəti baxımından şərh edir.
PTN 11	Uşaq ədəbiyyatında istifadə olunan bədii dil vasitələrini – metafora, simvol, alleqoriya və s. – şərh edir və onların uşaqların təxəyyül və dil qabiliyyətinin inkişafına təsirini izah edir.
PTN 12	Uşaq ədəbiyyatının sosial şəbəkələrdə və elektron resurslarda təqdimatını təhlil edir, rəqəmsal savadlılıq kontekstində məzmun istehsalı, yayımı və qəbul formaları haqqında tədqiqat aparır.

**“Folklorşünaslıq” ixtisaslaşması üzrə
Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)**

PTN 1	Folklorla bağlı ümumi nəzəri biliklərə yiyələnməklə müstəqil tədqiqatlar aparır, verbal və qeyri-verbal folklorla bağlı məlumatları sistemləşdirir, toplama təcrübəsini qazanmaqla təhlillər aparır.
PTN 2	Folklorun yaranması, tarixi, ilkin dünyagörüşü hadisəsinə bağlı müasir problem və nəzəriyyələrə yiyələnməklə bu sahədə aparılan tədqiqatların istiqamətlərini düzgün

	müəyyənləşdirə bilir. Ölkə və dünya folklorşünaslığı araşdırmaları əsasında yeni problem üzərindən tədqiqat metodlarını müəyyənləşdirməyi bacarır.
PTN 3	Folklorun ayrı-ayrı janrları və onların səciyyəvi xüsusiyyətlərini öyrənməklə toplama işləri üzərində müstəqil sistemləşdirmə apara bilir, folklor və yazılı ədəbiyyat əlaqələrinin öyrənilməsində sintez janrlarının (müəllif nağılı, bayatı və s. nümunələrinin) yaradıcılıq imkanlarını təhlil edir.
PTN 4	Xalq yaradıcılığının tarixi inkişaf mərhələliyində arxaik, klassik və müasir folklor nümunələrinin janr özünəməxsusluğu, eləcə də bədii-poetik özülünün mifoloji, tarixi, estetik vektorlarında strukturunu dəyərləndirir.
PTN 5	Postfolklor ədəbiyyatının mahiyyəti, yaranması, spesifik xüsusiyyətləri və s. haqqında qazandığı biliklər əsasında şərhlər aparır.
PTN 6	Folkloru aid olduğu etnosun tarixi, mədəniyyəti, milli kimliyi ilə əlaqədə öyrənərək müxtəlif xalqların folklor yaradıcılığı üzərindən də müqayisələr aparır, tarixi yanaşmada oxşar və fərqliliklərini araşdırmaqla dəyərləndirir.

**“Türk dilləri” ixtisaslaşması üzrə
Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)**

PTN 1	Türk dillərinin fonetik, leksik sistemini, lüğət tərkibini, ümumi və spesifik qrammatik xüsusiyyətlərini, türk dil qruplarına daxil olan dillərin ümumi və fərqli xüsusiyyətlərini, türk dillərində cümlə və mətn strukturunu və b. məsələləri nəzəri cəhətdən bilir, bu biliklərdən çıxış edərək türk dillərinin ümumi inkişaf istiqamətlərini müəyyənləşdirir.
PTN 2	Türk dillərinin inkişafında dildaxili və dilxarici amillərin rolunu qiymətləndirir, dil xüsusiyyətlərini müqayisə edir, türk dil qruplarını linqvistik aspektdən hərtərəfli xarakterizə edir;
PTN 3	Türk dillərinin tarixi inkişaf mərhələlərinə aid mətnləri ayırd edə bilir, hər bir dövrün və mərhələnin xüsusiyyətlərini, mətnləri dövrün şərtləri daxilində müxtəlif aspektlərdən təhlil edə bilir;
PTN 4	Qədim və orta dövr türk yazılı abidələrini spesifik xüsusiyyətlərinə dərinləndirərək, türk ədəbi dillərini meydana gətirən tarixi şərait və digər amilləri dərinləndirərək, türk ədəbi dillərini meydana gətirən tarixi şərait və digər amilləri dərinləndirir.
PTN 5	Müasir türk dillərinin inkişaf istiqamətlərini səciyyələndirir, problemlər və perspektivlərini anlayır və türk dilləri arasında qarşılıqlı əlaqələri təhlil edir, fikirlərini qaynaqlara və tədqiqatlara müraciət etməklə, həmçinin müxtəlif metodlarla əsaslandırır, elmi və obyektiv fikirlər irəli sürə bilir.
PTN 6	Türkologiyanın aktual problemlərinə yaxından bələd olur, ortaq dil, ortaq əlifba məsələləri, ortaq ünsiyyət dili məsələləri barədə mühakimə yürüdüür, türk dillərinin tarixi inkişaf mənzərəsindən və dövrün amillərindən çıxış edərək gələcək inkişaf istiqamətlərini müəyyən edir.

**“Tətbiqi dilçilik və tərcümə” ixtisaslaşması üzrə
Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)**

PTN 1	Dilin tətbiq sahələrini müəyyənləşdirə bilir.
PTN 2	Tərcümənin tarixi ilə bağlı ədəbiyyatı bilir və tərcümə lüğətlərinin tərtibi prinsiplərini mənimsəyir.
PTN 3	Avtomatik tərcümə lüğətlərinin hazırlanma prinsiplərinin, müxtəlif ikidilli və çoxdilli lüğətlərin hazırlanmasında iştirak edir.

PTN 4	Tərcümə sahəsi ilə bağlı anlayışları ayırd edir. Avtomatik tərcümə haqqında məlumatlı olur.
PTN 5	Dilin tətbiqi və tərcümə sahələrini tədqiq etməklə dilin tətbiqi sahələrinin qədimdən bu günə qədər keçdiyi uzun tarixi yolu araşdırır.
PTN 6	Süni intellektin tərcümə sahələrinə tətbiqini ayırd edir.

“Tədqiqat metodları” fənn üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Elmi tədqiqatların aparılması üçün kəmiyyət və keyfiyyət tədqiqat metodlarını, onların xüsusiyyətlərini və tətbiq sahələrini fərqləndirə və məqsədyönlü şəkildə tətbiq edə biləcək.

FTN 2. Fəaliyyət sahələrində tədqiqat sualının formalaşdırılması, hipotezlərin və tədqiqat dizaynının (eksperimental və ya müşahidə xarakterli) qurulması bacarığına yiyələnəcək.

FTN 3. Elmi mənbələrdən (kitabxana, elmi bazalar, elektron resurslar və s.) sisteməlik istifadə edərək mövcud bilikləri toplaya və onlara əsasən tədqiqat çərçivəsini formalaşdıracaq.

FTN 4. Toplanmış verilənlərin ölçülməsi, statistik üsullarla işlənməsi, vizualizasiya edilməsi və tədqiqat məqsədlərinə uyğun olaraq təhlilini həyata keçirəcək.

FTN 5. Tədqiqat nəticələrini məntiqi strukturda təqdim etməyi, elmi məqalə və hesabatlar şəklində yazmağı, həmçinin nəticələri şifahi və yazılı formada auditoriyaya təqdim etməyi bacaracaq.

FTN 6. Tədqiqatın etik və metodoloji prinsiplərinə riayət etməklə müstəqil və ya qrup halında tədqiqat aparacaq, layihə və dissertasiya işlərinin hazırlanmasında metodoloji əsasları düzgün tətbiq edə biləcək.

“Akademik yazı və etika” fənn üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Akademik yazının məqsədi, strukturu və üslub xüsusiyyətlərini anlayaraq elmi esse, dissertasiya, məqalə və digər akademik sənədləri məntiqi və peşəkar şəkildə yazmağa biləcək.

FTN 2. Fərqli akademik janrlarda (məqalə, dissertasiya, tezis, referat və s.) yazı tələblərinə uyğun kontent hazırlamağı və ideyaları ardıcıl və əsaslandırılmış formada ifadə etməyi bacaracaq.

FTN 3. Mənbələrlə işləmə bacarığına yiyələnərək akademik yazılarda müxtəlif istinad sistemlərindən (APA, MLA, IEEE və s.) düzgün istifadə etməyi və plagiatdan yayınmağı bacaracaq.

FTN 4. Elmi diskussiyalar, seminarlar, simpozium və konfranslarda çıxış etmək üçün akademik danışıq üslubunu mənimsəməklə fikirlərini peşəkar şəkildə təqdim etməyi bacaracaq.

FTN 5. Elmi fəaliyyət zamanı müəlliflik hüquqları, nəşr etikası və akademik dürüstlük prinsiplərini mənimsəyəcək və elmi araşdırmalarda bu prinsiplərə riayət edəcək.

FTN 6. Elmi tədqiqat və yazı prosesində qarşıya çıxan etik dilemmaları və düzgün davranış modellərini analiz edəcək və elmi mühitdə etik qərarlar verməyi bacaracaq.

“Tədqiqat analitikası” fənn üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Məlumatların növlərini və tədqiqatın məqsədinə uyğun olaraq məlumatların toplanma üsullarını təyin etməklə elmi-tədqiqat üçün effektiv məlumat toplama strategiyası hazırlayacaq.

FTN 2. Tədqiqat məqsədlərinə uyğun olaraq məlumatların ilkin emalı (təmizlənməsi, kodlaşdırılması, strukturlaşdırılması) və təhlilə hazır vəziyyətə gətirilməsi proseslərini yerinə yetirəcək.

FTN 3. Fərqli proqram təminatlarında ("Excel", "EViews", "SPSS", "Python", "R", "Matlab" və s.) məlumatları analiz edərək sadə və mürəkkəb statistik göstəricilər əsasında nəticələr çıxaracaq.

FTN 4. Tədqiqatlarda istifadə olunan əsas təhlil metodlarını (kəmiyyət, keyfiyyət, qarışıq və eksperimental təhlil üsulları) sahəyə uyğun şəkildə tətbiq edərək analitik nəticələr əldə edəcək.

FTN 5. Analitik nəticələri vizual təqdim etmə alətləri (qrafiklər, diaqramlar, cədvəllər və s.) vasitəsilə elmi əsaslarla təqdim edəcək və nəticələri düzgün interpretasiya edəcək.

FTN 6. Tədqiqat nəticələrinə əsaslanaraq məntiqi və sübutlara əsaslanan elmi rəy, tövsiyə və ümumiləşdirmələr hazırlayaraq tədqiqat hesabatları və elmi sənədlər tərtib edə biləcək.

"Elmi-pedaqoji təcrübə" üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. İxtisasa aid akademik fənlərin proqramlarının hazırlanması, dərslərin tərtib edilməsi, mühazirə və praktiki məşğələlərin təşkili, təlim materiallarının seçilməsi və hazırlanması üzrə bacarıqlar qazanacaq.

FTN 2. Tədris prosesinin planlaşdırılması, auditoriya ilə işləmək, təlim strategiyalarının seçilməsi, tələbələrin fəallığını artırmaq üçün müasir təlim metodlarından istifadə etmə bacarığına yiyələnəcək.

FTN 3. Pedaqoji fəaliyyət zamanı fənlərin məzmununu müasir elmi yeniliklərə əsaslanaraq formalaşdırmaq və tətbiq etmək bacarığını inkişaf etdirəcək.

FTN 4. Müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından (ICT), tədris proqram təminatlarından (CAD/CAM/CAE, simulyasiya proqramları, virtual laboratoriyalar) səmərəli istifadə etməyi öyrənəcək.

FTN 5. Tədris fəaliyyətində açıq və səlis akademik ünsiyyət qurmaq, öz bilik və tədqiqat nəticələrini auditoriyaya aydın və əsaslandırılmış formada çatdırmaq bacarığına malik olacaq.

FTN 6. Pedaqoji fəaliyyətin güclü və zəif tərəflərini müəyyən etməyi, refleksiya aparmağı və gələcək fəaliyyət üçün inkişaf istiqamətlərini müəyyən etməyi öyrənəcək.

"Elmi-tədqiqat təcrübəsi" üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. İxtisasa aid aktual elmi-tədqiqat mövzularını müəyyənləşdirmək, tədqiqatın məqsəd və vəzifələrini dəqiq formalaşdırmaq bacarığına malik olacaq.

FTN 2. Konkret tədqiqat məqsədlərinə uyğun müasir elmi-tədqiqat metodlarını (situasiya analizi, əməliyyat-taktiki təhlil, modelləşdirmə, statistik metodlar və s.) seçmək və səmərəli tətbiq etmək bacarığına yiyələnəcək.

FTN 3. Əldə etdiyi eksperimental və nəzəri məlumatların işlənməsi, sistemləşdirilməsi, nəticələrin emal edilməsi, statistik analizinin aparılması və nəticələrin şərh olunması üzrə bacarıqlar əldə edəcək.

FTN 4. Aparılmış tədqiqatların nəticələrini proseslərin optimallaşdırılması, tətbiqi və innovativ texnologiyaların işlənilməsi üçün hazırlanması istiqamətində tətbiq etmək bacarığına malik olacaq.

FTN 5. Tədqiqat nəticələrini elmi məqalə, hesabat, dissertasiya formatında təqdim etmək, elmi konfrans və seminarlarda çıxış etmək, elmi diskussiyalarda iştirak etmək bacarığı əldə edəcək.

FTN 6. Tədqiqat fəaliyyətində elmi etika prinsiplərinə (plagiatın qarşısının alınması, düzgün istinad qaydaları, müəllif hüquqlarına hörmət və s.) əməl etməyi və elmi məsuliyyəti dərk etməyi öyrənəcək.

"Magistrlik dissertasiyası" üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1. Tədqiqat problemini əsaslandırmaq, məqsəd və vəzifələri dəqiq müəyyənləşdirmək, kompleks plan qurmaq, nəzəri və analitik üsullarla tədqiqatı tam həcmdə yerinə yetirmək bacarığına yiyələnəcək.

FTN 2. İxtisas sahəsində elmi-nəzəri və praktiki problemləri dərinlən təhlil etmək, təhlükəsizlik risklərinin qiymətləndirilməsi və operativ qərarların qəbulunda müasir elmi yanaşmaları tətbiq etməklə problemlərin müstəqil həllini təqdim etmək bacarığını nümayiş etdirəcək.

FTN 3. Eksperimental və nəzəri nəticələrin riyazi modelləşdirilməsi, sistemli təhlili, analiz edilməsi və ümumiləşdirilməsi üzrə səriştə qazanacaq.

FTN 4. Əldə olunan elmi nəticələrin ixtisas üzrə tətbiqini əsaslandırmaq, praktik tövsiyələr hazırlamaq və innovativ yanaşmalar təqdim etmək bacarığı əldə edəcək.

FTN 5. Dissertasiya işinin məzmununu elmi auditoriya qarşısında aydın, əsaslandırılmış və strukturlaşdırılmış formada təqdim etmək, müdafiə etmək və elmi müzakirələrdə iştirak etmək bacarığına yiyələnəcək.

FTN 6. Dissertasiya işində elmi etika və intizam qaydalarına riayət etmək, müəllif hüquqlarına hörmət, istinad qaydalarına əməl etmək və öz tədqiqat fəaliyyətinə məsuliyyətlə yanaşmaq bacarığını nümayiş etdirəcək.

Təhsil proqramı və tədris fəaliyyətlərinin təlim nəticələrinin matrisi

Əlavə 2

Ali təhsil müəssisəsi aşağıdakı cədvəldən istifadə edərək ixtisaslaşmanın təhsil proqramının təlim nəticələrinin əldə olunmasına necə dəstək verdiyini müəyyənləşdirməlidir.

Tədris fəaliyyətinin (fənnin) adı	Proqramın təlim nəticələri					
	PTN 1	PTN 2	PTN 3	PTN 4	PTN 5	PTN 6
Tədqiqat metodları						
Akademik yazı və etika						
Tədqiqat analitikası						
Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən məcburi fənlər						
Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən seçmə fənlər						
Elmi-pedaqoji təcrübə						
Elmi tədqiqat təcrübəsi						

Magistrlik dissertasiyası						
---------------------------	--	--	--	--	--	--

Razılaşıdırıldı:

Elm, ali və peşə təhsili şöbəsinin müdiri

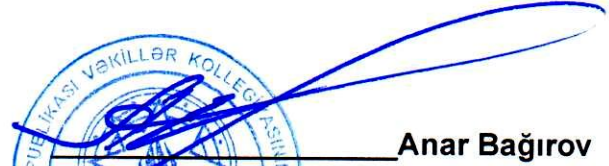
Humanitar və sosial ixtisasları qrupu üzrə işçi qrupunun həmsədrleri

Turxan Süleyman

Urxan Ələkbərov

Anar Bağirov